

*Утвърдил на основание чл.196, ал.5
от Закона за предучилищното и училищно образование:*

ВЪЛЧО ЧОЛАКОВ.....
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ
НА ОБЛАСТ БУРГАС

СЪГЛАСУВАЛ:.....
ИНЖ. ВИОЛЕТА ИЛИЕВА
НАЧАЛНИК РУО - БУРГАС

***Областна стратегия за
подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област
БУРГАС /2018-2020/***

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	стр. 4
II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ	стр. 6
1. Демографска характеристика на област Бургас	стр. 6
2. Структура на образователната система	стр. 9
2.1. Детски градини	стр. 9
2.2. Училища	стр.10
2.3. Приобщаващо образование	стр. 12
2.4. Материално-техническа база	стр. 14
2.5. Обслужващи звена	стр. 16
Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие за децата и учениците в област Бургас	стр. 17
3.1. Деца и ученици с изявени дарби	стр. 17
3.2. Деца в риск	стр. 17
3.3. Деца и ученици със СОП	стр. 22
3.4. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие	стр. 31
3.5. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие	стр. 36
3.6. Подкрепа за личностно развитие осъществявана в Центровете за подкрепа за личностното развитие, Център за специална образователна подкрепа, социални услуги, други организации	стр. 40
III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	стр. 61
1. Стратегически цели	стр. 61
2. Визия, приоритети, цели	стр. 61
<i>Приоритет 1.</i> Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на децата и учениците в съответствие с индивидуалните образователни потребности.	стр. 61
<i>Приоритет 2.</i> Повишаване капацитета на човешките ресурси за осигуряване потребностите на всички деца и ученици.	стр. 67
<i>Приоритет 3.</i> Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.	стр. 69
<i>Приоритет 4.</i> Взаимодействие и сътрудничеството с НПО и организации в областта на науката, спорта, изкуствата, екологията и патриотичното възпитание, висши учебни заведения, образователни институции и спортни организации при реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.	стр. 72
IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА. ЗВЕНО ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА	стр. 73
V. КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ	стр. 74

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ):

МОН	Министерство на образованието и науката
РУО	Регионално управление на образованието
ОУ	Основно училище
СУ	Средно училище
НУ	Начално училище
ДГ	Детска градина
ПГ	Професионална гимназия
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦКО	Център за кариерно ориентиране
ДАЗД	Държавна агенция за закрила на детето
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане“
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
СОП	Специални образователни потребности
НПО	Неправителствена организация
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РУП	Регионално управление на полицията
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас /2018-2020 г./ е разработена въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. Основава се на действащото законодателство в образователната система, както и на националните стратегически документи, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в областта на приобщаващото образование и личностното развитие на децата и учениците:

- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Закон за закрила на детето;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020);
- Националната стратегия за учене през целия живот (2014 – 2020);
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015-2020);
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020);
- Национална стратегия за младежта (2012 – 2020);
- Общински планове за развитие;
- Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Многообразието на образователните потребности на децата и учениците изисква адекватен отговор на различието и индивидуалните особености и осъзнаване на необходимостта от приобщаващи политики за преодоляване на социалната и образователната изолация. Ключова политика, свързана с осъществяването на мащабни промени и интервенции в образованието и преосмисляне на традиционните образователни модели, е приобщаващото образование - процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността.

Анализът допринася за установяване на реалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на област Бургас и възможностите за тяхното предоставяне в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Образованието е национален приоритет и като процес включва обучение, възпитание и социализация. Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

Съгласно промените в нормативната уредба, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, съвместно с държавните и местните органи и структури, и доставчиците на социални услуги. Подкрепата за личностно развитие следва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците.

Съгласно чл. 196, ал. 1 на Закона за предучилищното и училищно образование, Областният управител организира разработването на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. Стратегията обхваща период от две години и включва описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.

Процесът на планиране на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас се осъществи в партньорство с организациите и институциите, съгласно чл. 196, ал. 2 на Закона за предучилищното и училищно образование, които бяха част от областна работна група за разработване на стратегията, сформирана със заповед на областния управител.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2018-2020/ е утвърдена от областния управител на област Бургас, след съгласуване с Областния съвет за развитие на област Бургас и с Регионалното управление на образованието - Бургас.

Времевият обхват на областната стратегия е две години – 2018 - 2020 г.

Работна група

За разработване на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас /2018-2020 г./ със заповед № РД-10-129/02.08.2018г. на областния управител на област Бургас беше определена работна група, включваща представители на областна администрация, общински администрации, Регионално управление на образованието – Бургас /РУО/, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/, Регионална здравна инспекция /РЗИ/ и Центрове за подкрепа за личностно развитие /ЦПЛР/.

Въз основа на представената в общинските анализи информация са идентифицирани факторите, влияещи върху състоянието на образователната система, потребностите от

подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детски градини и училища и възможностите за осъществяване на планираните действия.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

Анализът на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас е фокусиран върху нуждите от подкрепа, разглеждани в общия контекст на демографската ситуация, социално-икономическите проблеми, общинските политики, насочени към премахване и/или ограничаване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността. Основната цел е:

- да се изведат приоритетните потребности при определяне нуждите от подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в детските градини и училищата;
- планиране и осигуряване на обща и допълнителна подкрепа в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик.

В обхвата на анализа са включени всички институции в системата на предучилищното и училищното образование на територията на област Бургас, както и институции, осигуряващи услуги, свързани с обучение, възпитание и социализация на деца и ученици /ДГ, училища, ЦПЛР, специализирани обслужващи звена, социални центрове за предоставяне на социални услуги и услуги от резидентен тип/.

Въз основа на предоставената информация са фиксирани проблемите в образователната система, идентифицирани са потребностите на конкретните рискови групи, тенденциите в развитието на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на областта и възможностите за осъществяване на планираните действия.

1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ БУРГАС

Към 31 декември 2017 г. населението на област Бургас е 411 579 души, което представлява 5.8% от населението на страната и нарежда областта на 4-то място по брой на населението непосредствено след областите София(столица), Пловдив и Варна. В сравнение с 2016 г. населението на областта намалява с 1 105 души или с 0.3%.

Основните фактори, които влияят върху измененията в броя и структурите на населението, са демографските процеси - раждаемост, смъртност и миграция на населението.

Раждаемост

През 2017 г. в областта са регистрирани 3 943 родени деца, като 3 913 (99.2%) от тях са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените намалява с 38 деца, или с 1.0%.

Коефициентът на общата раждаемост за област Бургас през 2017 г. е 9.5‰, а през предходните 2016 и 2015 г. той е бил съответно 9.6 и 9.9‰.

Броят на живородените момчета (2 003) в област Бургас е с 93 повече от този на живородените момичета (1 910), или на 1 000 момчета се падат 954 момичета.

В градовете и селата на областта живородените през 2017 г. са съответно 2 921 и 992, като в сравнение с 2016 г. са с 41 по-малко в градовете, а в селата с 3 повече.

През 2017г. в областта са починали 24 деца на възраст до една година, а **коефициентът на детската смъртност** е 6.1‰ и е по-висок спрямо предходната година.

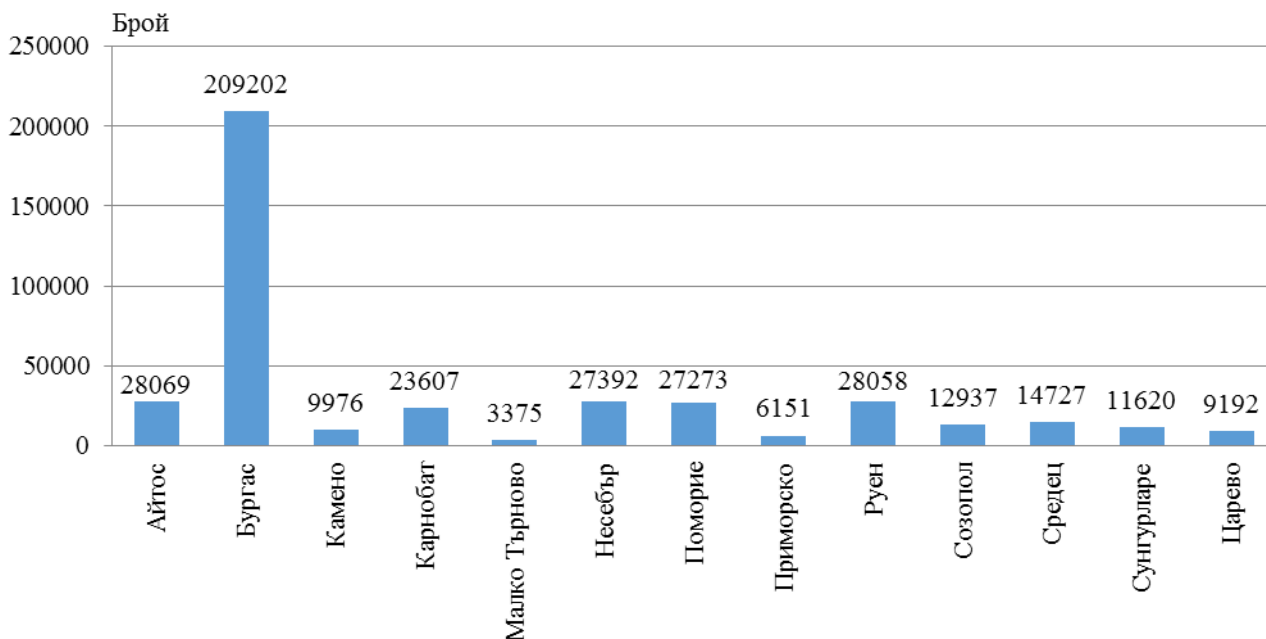
Мъжете в област Бургас са 199 519 (48.5%), а жените - 212 060 (51.5%), или на 1 000 мъже се падат 1 063 жени. Броят на мъжете преобладава във възрастите до 49 години. С нарастването на възрастта се увеличават броят и относителният дял на жените от общото население на областта.

Разпределението на населението между градовете и селата е резултат от неговото естествено и механично движение. В края на 2017 г. в градовете живеят 314 036 души, или 76.3% от населението на областта, а в селата - 97 543 души, или 23.7%. В градовете жените са с 12 542, или с 8.3% повече от мъжете, докато в селата жените и мъжете са с равен брой.

Към края на 2017 г. населените места в област Бургас са 250, от които 20 градове и 230 села, разпределени в 13 общини, съгласно административно-териториалното устройство на страната. Малко над половината (50.8%) от населението на областта живее в най-голямата община Бургас, а в най-малката - община Малко Търново, живеят само 0.8% от населението на областта. Към края на годината в област Бургас има 62 населени места с население под 100 души и 2 населени места без население.

Най-големият град в областта е областният център гр. Бургас, който е с население 202 694 души, а най-малък е гр. Китен - 925 души. Най-голямото село в област Бургас е Равда (община Несебър) с население 2 754, а най-малко е с. Тракийци (община Средец) - 3 души.

Фиг. 1. Население към 31.12.2017 г. по общини в област Бургас

Доброволно отговорили на въпроса за етническа принадлежност:

Община	Етническа група				Не се самоопределят
	българска	турска	ромска	друга	
Бургас	179383	6264	3871	1407	728
Айтос	13847	8766	3101	77	223
Камено	7989	327	654	147	83
Карнобат	19030	2125	1202	289	141
Малко Търново	2902	23	429	16	20
Несебър	18367	1240	565	199	140
Поморие	17992	4947	1307	176	101
Приморско	4268	84	577	37	37
Руен	1619	21241	1300	10	322
Созопол	8889	523	1678	88	24
Средец	10912	230	2063	68	47
Сунгурларе	6193	3553	929	76	122

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Царево	6737	31	748	42	18
---------------	------	----	-----	----	----

По отношение на целевата група (от 0 до 19 г.) възрастовото разпределение в област Бургас към 31.12.2017 г. е както следва:

	(брой)		
	Общо	В градовете	В селата
Общо	411579	314036	97543
0	3922	2947	975
1 – 4	16394	12458	3936
5 – 9	22352	17148	5204
10 - 14	21305	16022	5283
15 - 19	18881	14232	4649

Източник: НСИ

2. СТРУКТУРА НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

През учебната 2018/2019 г. системата на предучилищното и училищното образование в област Бургас включва 109 детски градини, 137 училища, 5 център за подкрепа за личностно развитие, 1 Център за специална образователна подкрепа, 1 РЦПППО. Данните от последните 3 години показват тенденция на намаляване на броя на децата в детските градини и полудневните подготвителни групи към училищата, а в същото време слабо увеличаване броя на учениците в училищата. Причина за тази тенденция са предимно демографските, по-конкретно механичните процеси.

2.1. Детски градини

Община	Брой детски градини	Брой групи 2018/2019	Брой деца 2018/2019	Брой персонал (2018/2019 уч.г.)		
				Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
Община Айтос	6	40	815	73	74	147
Община Бургас	34	365	9223	489.75	562.85	1050.63
Община Камено	6	15	315	32	34.5	66.5
Община Карнобат	7	31	716	47	54	101
Община Малко Търново	2	1.66	31	6	7.5	13.5
Община Несебър	11	47	1164	96.5	101.5	198

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Община	Брой детски градини	Брой групи 2018/2019	Брой деца 2018/2019	Брой персонал (2018/2019 уч.г.)		
				Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
Община Поморие	8	39	945	72	77	149
Община Приморско	1	9	182			
Община Руен	14	53	897	71	45	116
Община Созопол	6	14	301	28	28.5	56.5
Община Средец	5	22	571	43	55.5	98.5
Община Сунгурларе	7	18	384	31	34	65
Община Царево	2	15	308	26	31.5	57.5
Общо за областта	109					

Източник: общини в област Бургас

Всички детски градини са общински и се финансират от общините. Изпълнявайки своите правомощия и отговорности, общините координират изпълнението на приема и обхвата на децата, подлежащи на задължително образование, поддържането и обновяването на материално-техническата база и съдействат за развитие на способностите и интересите им. Съгласно чл. 55 от ЗПУО предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическо, познавателно, езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие. За реализиране на дейностите е осигурен необходимият педагогически и непедагогически персонал.

2.2. Училища

През учебната 2018/2019 година на територията на област Бургас функционират 137 училища, в които се обучават общо **44 881** деца и ученици:

- в предучилищно обучение / 5 и 6 г./ - 730 деца;
- ученици от I до XII клас – 44 151 ученици.
- На територията на област Бургас са обособени **42 средищни училища**, в община Айтос – 4, община Бургас – 3, община Камено – 3, община Карнобат – 4, община М.Търново – 1, община Поморие – 4, община Приморско – 1, община Руен – 10, община Созопол – 3, община Средец – 3, община Сунгурларе – 4, и в община

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Царево – 2 средищни училища. Осигурени са училищни автобуси за обезпечаване транспорта на учениците, подлежащи на задължително обучение от съседни населени места на територията, в които няма училище.

- Единадесет са иновативните училища в Бургаска област за тази учебна година. Избраните училища разработват и въвеждат иновативни елементи по отношение на организацията и/или съдържанието на обучението. Организирант по нов или усъвършенстван начин управлението, обучението и учебната среда. Използват нови методи на преподаване. Разработват по нов начин учебното съдържание, учебни програми и учебни планове.

Като цяло териториалното разпределение на училищата и детските градини е в съответствие с големината на населението на общините в областта.

Община	Брой училища	Брой паралелки (2018/2019)	Брой ученици (2018/2019)	Брой персонал (2018/2019 уч. г.)		
				Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
Община Айтос	8	135	2957	252	79	333.97
Община Бургас	60	1461	26553	2393	645	3038
Община Камено	4	38	644	79	23	102
Община Карнобат	7	110	2487	223.5	64	287.6
Община Малко Търново	1	12	234	25	11	36.15
Община Несебър	9	115	2350	204.45	54.75	261.7
Община Поморие	12	117	2283	239.5	52.5	293.77
Община Приморско	2	23	422	40.5	13.5	54
Община Руен	20	156	2740	301.6	95.25	396.85
Община Созопол	6	52	943	104.6	27.5	133.75
Община Средец	5	67	1375	118	44	162
Община Сунгурларе	6	64	1087	119	34.75	153.75
Община Царево	2	38	798	74	24	95
Общо за областта	142	2388	44855	4174.5	1168.25	5048.54

Източник: общини в област Бургас

Съгласно чл. 75 от ЗПУО училищната подготовка е съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешно преминаване на ученика в следващ клас, етап или степен на образование и свързани с постигане на целите на училищното образование. Според съдържанието си е общообразователна, разширена, профилирана, професионална и допълнителна, а в специализираните училища и специализирана. Придобива се чрез обучение по учебни предмети или модули, както и чрез обучение или дейности в други форми.

За реализиране на дейностите в училищата, свързани с обучението, възпитанието и социализацията, както и с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците, е осигурен педагогически и непедагогически персонал според потребностите на учениците.

В началото на учебната 2018/2019 г. учебни занятия в областта се водят в 5 НУ /начални училища в това число и 1 частно/, 78 ОУ /основни училища в това число и 1 частно/, 26 СУ /средни училища/, Профилиране гимназии – 6 в това число и 1 частно, Професионални гимназии 17 в това число 3 държавни и специални училища - 2 като броят на учениците в тях е 45 881.

От идеята за предоставяне на качествено образование и обучение на групите в неравностойно положение и в идеята за реализиране на мярката повишаване на обхвата на децата и учениците в задължителна училищна възраст в образователната система и намаляване броя на отпадналите от училище и дела на преждевременно напусналите се създаде - Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст - РМС № 373 от 05.07.2017 г.

Четири са основните дейности по механизма:

1. Създаване и функциониране на екипи за съвместна работа на институциите.
2. Създаване на правила за обмен на информация между институциите.
3. Повишаване на ефективността на мерките спрямо индивидуалните потребности на децата и учениците, както и прилагане на санкции и мерки спрямо родителите, които не изпълняват задълженията си.
4. Създаване на процедура за предоставяне на информация от институциите и съвместни действия за налагане на санкции по реда на ЗПУО на родители, чиито деца в задължителна предучилищна възраст не посещават училище.

С механизма ще се подкрепи изпълнението на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите училище – 2013-2020 г., която е разработена в съответствие с целта на „Стратегическата рамка на Национална програма за развитие на Република

България: България 2020“ за повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване. Той ще допринесе за реализирането на мерки за постигане на целта „делът на преждевременно напусналите образователната система до 2020 г. да не надвишава 11%, която цел си поставя и Националната програма за реформи (2012 – 2020 г.). Механизмът е в съответствие и с набелязаните широкообхватни мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование, залегнали в Националната стратегия за детето 2008 – 2018 г., Стратегията за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, Националната стратегия за интеграция на ромите в Република България (2012 – 2020 г.), Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 година.

В област Бургас са създадени и работят 59 екипа, в които са включени представители на РУО, Общините, АСП, Закрила на детето, МВР, училища и детски градини. Обходите се организират съобразно постановление 100 на МС от 08.06.2018г.

ОБЩИНА	ЕКИПИ	Общ брой участници
Айтос	6	25
Бургас	8	123
Камено	4	27
Карнобат	5	31
Малко Търново	1	7
Несебър	8	30
Поморие	3	39
Приморско	3	8
Руен	5	44
Созопол	4	38
Средец	5	22
Сунгурларе	6	34
Царево	2	10
общ брой екипи	60	438

Източник: РУО Бургас

2.3. Приобщаващо образование

Детската градина и училището като едни от най-важните фактори за формирането на личността, поставя пред децата и учениците реални изисквания да взаимодействат, да се трудят, да се съобразяват с другите, да намерят и заемат своето място в колектива и в социалната среда. Те имат своите значими функции да подпомогнат порастващите да открият и развият своята индивидуалност, да осигурят среда, в която да могат да се сравняват, да се конкурират и сътрудничат, за да възпитат у себе си онези умения, които ще ги направят социално адаптивни и способни да се впишат в общността.

Детската градина и училището като институции изграждат позитивен организационен климат, създават условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование. Същите самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за подкрепа за личностно развитие на детето и ученика, за утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищната общност, които се базират на идеите и принципите на приобщаващото образование.

Общата подкрепа изгражда условията на образователната среда на ниво детска градина/училище и на ниво група/клас - за всички деца и ученици. По този начин подкрепата реорганизира системата, така че никое дете и ученик да не остане извън нея. Общата подкрепа за личностно развитие е постоянно насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището, поради което подкрепата им е част от функциониращата среда на институцията.

На ниво група/клас подкрепата е насочена към превенцията на обучителните затруднения, спрямо децата/учениците, при които това е факт, като тези обучителни затруднения нямат характера на специфичните нарушения на тяхната способност за учене.

На ниво детска градина/училище подкрепата отново е насочена към същият тип деца, като търсеният резултат е в корелация с триадата: комуникация и сътрудничество на различните педагогически специалисти, създаването на работещи условия за екипна работа и устойчивото въвличане и на родителите в този начини на работа.

2.4. Материално-техническа база

Осигуряването на равен достъп до образование и социалното включване на децата и учениците със специални образователни потребности, чрез изграждане на достъпна архитектурна среда, е повсеместно реализирана политика в област Бургас, относно тяхното общообразователно обучение. С особена важност е акцентирано върху повишеното ниво на безопасност в училищата и детските градини, както и на физическата сигурност на децата, учениците и учителите. В тази връзка в по-голямата част от училищата и детските градини се използват монтираните сигнално-охранителна техника и други съпътстващи съоръжения за безопасност.

С осигурена достъпна архитектурна среда в област Бургас за учебната 2017/2018 год. са 138 училища и 108 детски градини, в които е направено следното:

✓ Осигурени са входни и комуникативни пространства:

- Достъпен вход – изградени са 18 рампи в детските градини и 26 – в училищата; в три детски градини има изградена подемна платформа, в седем училища – асансьори, а в 16 училища – подедни платформи;

Достъпност до помещения и пространства:

- Адаптиран санитарен възел – осигурен е в шест детски градини и 34 училища;
- Безопасни парапети – в 35 детски градини и 50 училища;
- Нехлъзгава настилка – в 24 детски градини и 16 училища;
- Тактилни ивици – в една детска градина и две училища;

Пригодност на помещенията и пространствата за общо ползване и от хората с увреждания:

- За учениците с увреждания са създадени условия в класните стаи и кабинетите на 47 детски градини и 58 училища;

Детските градини разполагат с достатъчен сграден фонд, отговарящ на условията за цялостен, качествен и пълноценен педагогически процес. През последните години чрез реализиране на проекти и програми са направени подобрения относно функционалността и естетичността на материалната база. Необходимо е да се продължи модернизацията на материално-техническата база, както и моделирането ѝ с оглед подкрепата на все повече деца в детските градини, включително и тези със специфични образователни потребности.

Учебните заведения разполагат с добра материално-техническа база, която всяка година се подобрява и осъвременява. Въведена е целодневна организация на учебния ден. Изградени са здравни кабинети към училищата и детските градини, назначен е медицински персонал. Все още обаче се наблюдава бавен темп на технологично обновяване на учебно-техническите средства.

Въпреки че почти всички училища предлагат достъп за деца с физически и сензорни увреждания до първите етажи, това създава неудобства както за тях, така и за техните съученици, които се ограничават до една класна стая. В по-малките населени места изграждането на рампа и/или санитарен възел е още по-силно затруднено. Това налага участието на училищата в целеви програми чрез общините за изграждането на архитектурно достъпна среда.

2.5. Обслужващи звена

За пълноценното осмисляне и организиране на свободното време на децата и учениците от областта и за повишаване на тяхното възпитание и гражданско образование, са организирани различните форми и дейности в Центровете за личностно развитие.

Обслужващо звено	Брой групи 2018/2019	Брой деца 2018/2019	Брой персонал (2018/2019 уч.г.)		
			Педагогически	Непедагогически	Общо персонал

Обслужващо звено	Брой групи 2018/2019	Брой деца 2018/2019	Брой персонал (2018/2019 уч.г.)		
			Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
РЦПППО	54	476	58	3,5	61,5
ЦПЛР - Бургас	348	6963	23,6	11	39,74
ЦПЛР - Несебър	34	426	4	5	11
ЦПЛР – Поморие	21	276	5	0	5
ЦПЛР – Средец	64	561	3	6	10,42
ЦПЛР - Сунгурларе	18	276	1		2,5
Общо за областта	539	8978	94,6	25,5	130,16

Източник: общини в област Бургас

III. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ ЗА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ БУРГАС

Качественото образование предполага непрекъснато надграждане на знания и умения с оглед максимално развитие на потенциала на всяко дете и възможност за пълноценна социална реализация. Образованието трябва да позволи да се развие заложеното у всяко дете. То трябва да насърчава проявлението и максималното развитие на способностите на детето, както в процеса на обучение, така и в процеса на възпитание.

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за включването и участието им в общността на детската градина и на училището.

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания.

3.1. Деца и ученици с изявени дарби

Съгласно §1, т. 6 от Допълнителните разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование "Дете или ученик с изявени дарби" е дете или ученик с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.

С цел насърчаване на творческите заложи и потребности на децата е в сила Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби.

Работата с талантивите и даровити деца в свободното им време се осъществява в Центровете за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, в клубове, кръжоци и школи в училища, спортни клубове, читалища. С цел насърчаването на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби от бюджета на общините се присъждат стипендии.

3.2. Деца в риск

В Закона за предучилищното и училищно образование е дадено определение за „Дете или ученик в риск“, но до сега при поддържането на данни на децата и учениците в риск директорите на училища и детски градини, както и отделите за закрила на детето се позовават на Закона за закрила на детето (ЗЗД) и § 1, т. 11 от неговите Допълнителни разпоредби, съгласно който „Дете в риск“ е дете:

- чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа.
- което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му.
- за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие.
- което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист.
- за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище”.

По данните на директорите на училищата се наблюдава увеличаване броя на децата в риск, като това са основно ученици застрашени от отпадане от училище, поради направени много неизвинени отсъствия. Най-често дефинираните от директорите на училища причини за напускане на училище от ученици от област Бургас са както следва:

- Социално-икономически причини: ниски доходи на родителите, неприемливи битови условия; безработни родители; децата остават въкъси да се грижат за по-малките деца в семейството; децата се ангажират със сезонна работа;
- Семейни или етнокултурни причини: слаба заинтересованост на родителите за образованието на децата им; промяна на местожителството на семействата; неграмотност и необразованост на родителите, децата подражават на този модел и нямат мотивация за учене; ранни бракове, непълнолетни майки и незаконно съвместно съжителство;

➤ Миграцията на родителите - заминаване на ученици в чужбина заедно с родителите или учениците се отглеждат от роднини, които не са в състояние да упражняват ефективен контрол; преместване на ученици в други населени места;

➤ Педагогически причини – трудности при усвояването на учебното съдържание, обусловени от езиковата бариера, малък или никакъв контакт между родителите и училището, възрастови и личностни проблеми при израстването.

Идентифицирането на учениците, нередовно посещаващи училище се усложнява от практиката педагогическите колективи да прикриват отсъствията им, за да се запази броят на учениците, тъй като от него зависят средствата за издръжка на съответното учебно заведение.

По данните на Регионална дирекция за социално подпомагане за броя на децата в риск, с които отдел „Закрила на детето“ са работили в периода 2017 – 2018 г. се е увеличил спрямо 2016/2017 година.

По данните от анализите на общините картината на децата в риск от областта включва и negliжирани деца; деца в риск от изоставяне; сигнали за психическо и физическо насилие; деца живеещи бедно и при лоши битови условия; деца в риск от отпадане от училище и др. Тази картина се допълва и от деца с трайно отсъстващи родители; деца с периодично отсъстващи родители; деца, за които се грижи само един родител; деца, за които се грижат баба и дядо; деца, за които се грижат роднини.

С оглед подкрепата за деца в риск и техните семейства, в т.ч. и с цел превенция, от важно значение е междуинституционалното сътрудничество и добра съвместна работа на експертите от имащите отношение организациите и институциите.

Брой деца в риск от отпадане от образователната система

Община	2016 / 2017		2017 / 2018	
	учебна година		учебна година	
Бургас	от училища	3	от училища	0
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	3	общо	0
Айтос	от училища	5	от училища	16
	от детски градини	1	от детски градини	0
	общо	6	общо	16
Камено	от училища	2	от училища	2
	от детски градини	0	от детски градини	0

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

	общо	2	общо	2
Карнобат	от училища	16	от училища	7
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	16	общо	7
Малко Търново	от училища	7	от училища	2
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	7	общо	2
Несебър	от училища	4	от училища	4
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	4	общо	4
Поморие	от училища	14	от училища	11
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	14	общо	11
Приморско	от училища	6	от училища	10
	от детски градини	3	от детски градини	4
	общо	9	общо	14
Руен	от училища	13	от училища	24
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	13	общо	24
Созопол	от училища	8	от училища	11
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	8	общо	11
Средец	от училища	0	от училища	0
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	0	общо	0
Сунгурларе	от училища	4	от училища	3
	от детски градини	0	от детски градини	0
	общо	4	общо	3
Царево	от училища	19	от училища	17

	от детски градини	0	от детски градини	2
	общо	19	общо	19

Източник: Регионална дирекция за социално подпомагане Бургас

Превенция и социално включване на младите хора в неравностойно положение

Перспективите за развитие пред младите хора зависят изключително много от тяхната социално-икономическа среда и редица други фактори. Някои младежки групи са изложени повече от други на социално изключване и бедност. Регионалната дирекция „Социално подпомагане“ е ангажирана и оказва помощ на **млади хора в риск** при наличие на потребност по реда на Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане.

1. На територията на област Бургас функционират следните социални услуги за деца и младежи и пълнолетни лица:

- Дневен център за деца и младежи с увреждания /ДЦДМУ/ - 3 бр. с общ капацитет 59 места;
- Дневен център за пълнолетни лица с увреждания /ДЦПЛУ/ - 3 бр. с общ капацитет 105 места;
- Център за социална рехабилитация и интеграция за лица – 7 бр. с общ капацитет 170 места;
- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост /ЗЖ за лица с УИ/ - 5 бр. с общ капацитет 45 места;
- Защитено жилище за лица с психични разстройства /ЗЖ за лица с ПР/ – 1 бр. с капацитет 8 места;
- Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост /ЦНСТ за ПЛ УИ/ – 2 бр. с общ капацитет 30 места;
- Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с психични разстройства /ЦНСТ за ПЛ ПР/ – 1 бр. с капацитет 15 места;
- Център за настаняване на пълнолетни лица с деменция /ЦНСТ за ПЛ Д/ - 1 бр. с капацитет 15 места;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/ младежи с увреждания /ЦНСТ за деца/ младежи с увреждания/ – 8 бр. с общ капацитет 112 места;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/ младежи без увреждания /ЦНСТ за деца/ младежи без увреждания/ – 6 бр. с общ капацитет 64 места;

- Преходно жилище /ПЖ/ – 1 бр. с капацитет 10 места.

2. На територията на област Бургас функционират два Кризисни центъра - Кризисен център в гр. Бургас и Кризисен център в гр. Средец, възложени за управление на Асоциация „Деметра”, в които се предоставя компетентна и професионална помощ на децата и лицата, жертви на насилие и трафик, като им се осигурява безопасна и защитена среда за възстановяване и комплекс от социални, психологически, медицински, юридически и фамилни консултации.

3. На територията на община Бургас функционират два Центъра за временно настаняване с общ капацитет 30 места, в които се предоставя компетентна и професионална помощ на бездомни лица.

3.3. Деца и ученици със СОП

Обучението на децата и учениците със специални образователни потребности се подпомага от специални педагози, съобразно потребностите им. Броят на ресурсните учители се определя от броя на децата и учениците със СОП, от вида на подкрепата и от броя часове за ресурсно подпомагане. Работата с децата и учениците със специални образователни потребности се организира в тяхната образователна среда.

Допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценката на индивидуалните потребности, която се извършва от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището, след потвърждаването ѝ от РЕПЛР към РЦПППО Бургас.

Регионалният център реализира своята дейност чрез функционирането на два сектора:

Сектор Оценка и насочване за допълнителна подкрепа за личностно развитие на ДУСОП чрез създадения към него Регионален екип за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности. Методическа подкрепа и мониторинг на процеса.

Сектор Ресурсно подпомагане и прилагане на терапевтични програми на деца и ученици със специални образователни потребности

Приоритети:

✓ Оценяване на необходимостта от допълнителна подкрепа за личностно развитие на ДУСОП;

✓ Подпомагане на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа;

✓ Предлагање и организиране при необходимост предоставянето на методическа подкрепа за работа с деца и ученици със специални образователни потребности на детските градини и училищата;

✓ Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас;

✓ Осъществяване на мониторинг на оценките на образователните потребности на децата и учениците, извършени от екипите за личностно развитие в детските градини и училищата;

✓ Поддържане на информация за децата и учениците със специални образователни потребности в областта, за децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания и в центрове за специална образователна подкрепа;

✓ Поддържане на информация за ресурсните учители и другите специалисти, които осъществяват ресурсно подпомагане и информация за назначените помощници на учителя;

✓ Провеждане на обучение на всички помощници на учителя, работещи с деца и ученици със специални образователни потребности;

✓ Осигуряване на ефективна психо- социална рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация и ресурсно подпомагане.

Образователните институции, в които има деца и ученици със СОП в най-голяма степен са ангажирани в реформата на приобщаващото образование и са изправени пред предизвикателството да осмислят, да се подготвят и да приложат новата нормативна уредба за допълнителната подкрепа на децата и учениците със СОП. В 18 учебни заведения от областта ресурсното подпомагане се осъществява от специалисти, назначени към училище.

- Общ брой ДУСОП в областта за учебната 2018/2019г. към 01.12.2018 – **912**
От тях:
В училища – **774**
В ДГ – **138**
- Подпомагани ДУСОП от РЦПППО Бургас – **509**
В училища – **371**
В ДГ – **138**
- Общ брой на децата в учебните заведения, осигуряващи сами подкрепата – **403**
В училищата – **403**
В ДГ – **0**
- Брой на детски градини и училища, които имат над 10 деца и осигуряват сами подкрепата – **18**
Училища – **18**

ДГ – 0

Община Айтос

СУ „Христо Ботев”
СУ „Н. Й. Вапцаров”

Община Бургас

НБУ „Михаил Лъкатник”
ОУ „П. Р. Славейков”
ОУ „Найден Геров”
ОУ „Антон Страшимиров”
ОУ „П. К. Яворов”
ОУ „Братя Миладинови”
ОУ „Елин Пелин”
ОУ „Христо Ботев” – кв. Победа
ОУ „Христо Ботев” – кв. Ветрен
СУ „Иван Вазов”
СУ „Епископ Константин Преславски”
СУ „Димчо Дебелянов”
СУ „Константин Петканов”
СУ „Петко Росен”
СУ „Св. Св. Кирил и Методий”

Община Карнобат

СУ „Св. Св. Кирил и Методий”
СУ „Христо Ботев”

Община Поморие

ОУ „Христо Ботев”

Община Созопол

ОУ „Христо Ботев” – гр. Черноморец

- Брой на такива също с над 10 деца, но ползващи специалисти от РЦПППО Бургас за допълнителна подкрепа – 9
Училища – 9
ДГ - 0
- Специалисти, които осигуряват допълнителна подкрепа:
РЦПППО – 55, други – 79

Към 30.06.2018г. обобщените данни за броя на децата и учениците със специални образователни потребности от областта, които се обучават в детски градини по чл. 35 и в училищата по чл. 38 и 39 ЗПУО е 903, като 393 от тях се подпомагат от специалисти, назначени към училищата и 510 се подпомагат от специалисти на РЦПППО – гр. Бургас.

Общ брой ДУСОП в област Бургас	Подпомагани от специалисти в училищата	Подпомагани от специалисти от РЦПППО Б-с
903	393	510

През учебната 2017/2018 година в учебните заведения на област Бургас няма назначен помощник на учителя. Общият брой на ресурсните учители и другите специалисти, които предоставят допълнителната подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности в област Бургас е 124. От тях:

- 70 са специалистите, назначени към училищата,
- 54 са специалните педагози от РЦПППО Бургас, осигуряващи ресурсното подпомагане по заявки от учебните заведения в областта.

Таблица

Отпаднали ученици от ресурсно подпомагане през учебната 2017 /18 година

По молба на родителя	Смяна на местоживееене	Заминали в чужбина	Покриват ДОС	Не продължават образованието си	Общ брой отпаднали
5	7	8	8	28	56

В Бургаска област ресурсното подпомагане от РЦПППО Бургас през настоящата година се осъществява в 118 учебни заведения, от които 48 детски градини и 70 училища.

ДЕТСКИ ГРАДИНИ

Деца със СОП на допълнителна подкрепа към РЦПППО Бургас за областта

Детски градини – 48

138 деца със СОП

1. Община Айтос – 3 детски градини с 3 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Айтос	гр.Айтос	ДГ"Пролет"	1
Айтос	гр.Айтос	ДГ"Славейче"	1
Айтос	гр.Айтос	ДГ"Здравец"	1
			Общо 3

2. Община Бургас – 25 детски градини с 80 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Бургас	гр.Бургас	ДГ"Вълшебство"	4
Бургас	гр.Бургас	ДГ"Раковина"	2
Бургас	кв.Сарафово	ДГ"Ален мак"	2
Бургас	гр.Бургас	ДГ"Златно ключе"	3
Бургас	гр. Бургас	ДГ"Делфин"	2
Бургас	гр. Бургас	ДГ"Ран Босилек"	6
Бургас	гр. Бургас	ДГ"Звънче"	5

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Бургас	гр. Бургас	ДГ "Звезда"	6
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Ханс Кр. Андерсен"	7
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Райна княгиня"	4
Бургас	кв. Рудник	ДГ "Калинка"	3
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Здравец"	2
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Чайка"	3
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Морска звезда"	3
Бургас	Атия	ДГ "Делфинче"	1
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Славейче"	4
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Брезичка"	4
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Детелина"	4
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Веселушко"	2
Бургас	Гр. Бургас	ДГ "Изгрев"	1
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Надежда"	2
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Звезда Зорница"	5
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Слънце"	1
Бургас	гр. Бургас	ДГ "Моряче"	3
Бургас	Кв. Г. Езерово	ДГ „Коледарче“	1
			Общо 80

3. Община Камено – 2 детски градини с 3 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Камено	с. Черни връх	ДГ Черни връх	2
Камено	гр. Камено	ДГ "Слънце"	1
			Общо 3

4. Община Карнобат – 2 детски градини с 5 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Карнобат	гр. Карнобат	ДГ "Мир"	3
Карнобат	с. Екзарх Антимово	ДГ "Митко Палаузов"	2
			Общо 5

5. Община Несебър – 3 детски градини с 3 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Несебър	гр. Несебър	ДГ "Калина Малина"	1
Несебър	гр. Несебър	ДГ "Яна Лъскова"	1
Несебър	Гюльовца	ДГ Усмивка	1
			Общо 3

6. Община Поморие – 3 детски градини с 5 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Поморие	гр. Поморие	ДГ "Веселушко"	2
Поморие	с. Страцин	ДГ "Сребърно звънче"	1
Поморие	с. Гълъбец	ДГ "Детски свят"	2
			Общо 5

7. Община Приморско – 1 детски градини с 2 деца

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Приморско	гр.Приморско	ДГ"Русалка"	2
			Общо 2

8. Община Руен – 4 детски градини с 5 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Руен	с.Трънак	ДГ с.Трънак	1
Руен	с.Д. поляна	ДГ с.Д.Поляна	1
Руен	с.Ябълчево	ДГ с.Ябълчево	1
Руен	гр.Руен	ДГ Руен	2
			Общо 5

9. Община Созопол – 1 детски градини с 1 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Созопол	гр.Созопол	ДГ"Снежанка"	1
			Общо 1

10. Община Средец – 2 детски градини с 2 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Средец	гр.Средец	ДГ"Снежанка"	1
Средец	с.Дебелт	ДГ"Дъга"	1
			Общо 2

11. Община Сунгурларе – 1 детски градини с 2 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Сунгурларе	с.Грозден	ДГ"Зорница"	2
			Общо 2

12. Община Царево – 1 детски градини с 1 деца

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Царево	гр.Царево	ДГ"Ален Мак"	1
			Общо 1

УЧИЛИЩА

По общини:

1. Община Айтос – 3 училища с 6 ученика

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Айтос	Айтос	ОУ „Атанас Манчев“	4
Айтос	с.Мъглен	ОУ „Христо Ботев“	1
	Тополица	ОУ „ Светлина “	1
			Общо 6

2. Община Бургас – 28 училища 131 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Бургас	кв.Сарафово	ОУ”Христо Ботев”	7
Бургас	гр. Бургас	СУ”Добри Чинтулов”	15
Бургас	гр.Бургас	ПГМЕЕ	1
Бургас	гр.Бургас	ОУ”Княз Борис I”	3
Бургас	гр.Българово	ОУ”В.Левски”	1
Бургас	кв.Банево	ОУ”Ив. Вазов”	3
Бургас	гр.Бургас	ПГ”Проф.Др.Асен Златаров”	3
Бургас	гр.Бургас	ПГСАГ”Кольо Фичето”	1
Бургас	гр.Бургас	ОУ”Климент Охридски”	8
Бургас	кв.Рудник	ОУ”Кл. Охридски”	3
Бургас	гр.Бургас	СУ”Йордан Йовков”	18
Бургас	кв. Долно Езерово	ОУ”Христо Ботев”	9
Бургас	гр.Бургас	ОУ”В.Априлов”	3
Бургас	с.Равнец	ОУ”Св.Св.Кирил и Методий”	2
Бургас	гр.Бургас	ОУ”Л.Каравелов”	13
Бургас	кв. Черно море	СУ”Христо Ботев”	12
Бургас	гр.Бургас	ОУ”Т.Бенковски”	6
Бургас	кв.Горно Езерово	ОУ”В.Левски”	7
Бургас	гр.Бургас	ПГРЕ ”Г.С.Раковски“	1
Бургас	гр.Бургас	”Акад. Н. Обрешков“	1
Бургас	гр.Бургас	Професионална търговска гимназия	1
Бургас	гр.Бургас	ПГХТ ”Акад. Н. Зелинский““	1
Бургас	Маринка	ОУ „Хр. Ботев”	4
Бургас	гр.Бургас	ОУ „Елин Пелин”	1
Бургас	гр.Бургас	ОУ „П.К.Яворов”	3
Бургас	гр.Бургас	СУ „Иван Вазов”	2
Бургас	гр.Бургас	СУ „К. Петканов”	1
Бургас	гр.Бургас	ОУ “П. Р. Славейков”	1
			131

3. Община Камено – 3 училища с 20 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Камено	гр. Камено	ОУ”Христо Ботев”	6
Камено	с.Трояново	ОУ”Христо Ботев”	9
Камено	с.Русокастро	ОУ”Иван Вазов”	5
			Общо 20

4. Община Карнобат – 5 училища с 18 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Карнобат	с.Кликач	ОУ”Хр. Ботев”	2
Карнобат	гр.Карнобат	ОУ”Хр.Смирненски”	5
Карнобат	гр.Карнобат	ОУ”П.Р.Славейков”	3
Карнобат	с.Екзарх Антимово	ОУ”Хр. Ботев”	1
Карнобат	гр.Карнобат	СУ „Св.св. Кирил и Методий”	7
			Общо 18

5. Община Малко Търново – 1 училище с 4 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
М. Търново	гр. М.Търново	СУ "Васил Левски"	4
			Общо 4

6. Община Несебър – 5 училища с 25 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Несебър	гр.Обзор	ОУ"Св.Св.Кирил и Методий"	2
Несебър	с. Тънково	СУ"Васил Левски"	1
Несебър	гр.Несебър	СУ"Л.Каравелов"	18
	Свети Влас	ОУ"Св.Кирил и Методий"	2
	с.Гюльовца	ОУ"Св.Кирил и Методий"	2
			Общо 25

7. Община Поморие – 9 училища с 31 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Поморие	с. Страцин	ОУ"Отец Паисий"	2
Поморие	с. Бата	ОУ"Христо Ботев"	6
Поморие	гр.Каблешково	ОУ"П.Хилендарски"	3
Поморие	гр.Ахелой	ОУ"Христо Ботев"	2
Поморие	с.Дъбник	ОУ"Елин Пелин"	1
Поморие	с.Гълъбец	ОУ"Г.Раковски"	3
Поморие	с.Порой	ОУ"Кирил и Методий"	3
Поморие	гр.Поморие	СУ"Иван Вазов"	8
Поморие	гр.Поморие	ПГТ"Ал.Константинов"	3
			Общо 31

8. Община Приморско – 1 училище с 11 ученика

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Приморско	гр.Приморско	СУ"Н.Вапцаров"	11
			Общо 11

9. Община Руен – 6 училища с 18 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Руен	с.Трънак	ОУ"Димитър Полянов"	5
Руен	с.Дъскотна	ОУ"Кл.Охридски"	4
Руен	с.Люляково	СУ"Отец Паисий"	4
Руен	с.Струя	ОУ"Иван Вазов"	2
Руен	с.Снягово	ОУ"Д.Дебелянов"	2
Айтос	с.Топчийско	ОУ"Реджеп Кюпчо"	1
			Общо 18

10. Община Созопол – 3 училища с 28 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Созопол	гр.Созопол	СУ"Св.Св.Кирил и Методий"	23
Созопол	с.Зидарово	ОУ с.Зидарово	2

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

Созопол	с.Равна гора	ОУ”Отец Паисий”	3
			Общо 28

11. Община Средец – 3 училища с 51 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Средец	гр.Средец	СУ”Св.Св.Кирил и Методий”	39
Средец	с.Загорци	СУ”Св.Св.Кирил и Методий”	6
Средец	с.Дебелт	ОУ”Ан.Страшимиров”	6
			Общо 51

12. Община Сунгурларе – 1 училища с 7 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Сунгурларе	гр.Сунгурларе	СУ”Хр. Ботев”	7
			Общо 7

13. Община Царево – 2 училища с 12 ученици

Община	Населено място	Учебно заведение	Брой деца със СОП
Царево	гр.Царево	СУ”Н.Вапцаров”	11
Царево	гр.Ахтопол	ОУ”Св.СВ.Кирил и Методий”	1
			Общо 12

По данни от доклада за дейността на Регионалния екип за подкрепа на личностно развитие към РУО –Бургас от предходните три учебни години се наблюдава нарастване на броя на децата и учениците със специални образователни потребности в област Бургас. Данните се отнасят само за деца и ученици, които са идентифицирани с медицински документ и потвърдени от РЕПЛР. Нарастването на броя на децата с увреждане, което влияе върху усвояване на учебното съдържание по учебен предмет или учебни предмети може да се обясни с това, че все повече родители започват да признават проблема на детето пред обществото и да търсят съответния специалист за помощ.

По отношение на разпределение по диагнози се установява най- висок процент на деца и ученици с диагноза „Генерализирано разстройство на развитието“– 1/3 от всички представени диагнози за учебната 2017/2018 г. Все повече ученици са със съпътстващи диагнози от поведенчески или езиково-говорни нарушения, при които умствената изостаналост се води като вторичен фактор на първоначален дефицит. Най- голям е процента при учениците в диапазона 9 – 13 г., т.е. II - V клас. Най- малък е процента при децата в детските градини. Следват деца и ученици с „Обучителни трудности“, след тях са деца и ученици с нарушение в езиково-говорното развитие, като най – често срещана диагноза е „Общо недоразвитие на речта”.

Наблюдава се плавно нарастване на децата и учениците в детски градини и училища с „Генерализирано разстройство на развитието“, което обхваща аутистичния спектър и ХАСДВ. Нараства и броя на децата и учениците с различни синдроми.

Броят на идентифицираните деца със СОП в училищата е значително по-голям поради факта, че много от родителите не са установили или късно са установили съответния дефицит, било то сензорен, ментален или чисто психологически. Има информация за деца и ученици, които имат дефицит/ в различна степен/ в усвояване на учебното съдържание по един или няколко учебни предмета, но родителите не желаят да бъдат подпомагани от ресурсни учители и работата с тези родители изисква много дълъг период на обяснение и доказване на необходимостта.

3.4. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие е съсредоточена в училищата, детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие, като дейностите в обхвата ѝ са регламентирани в Закона за предучилищното и училищно образование.

Дейности по осигуряване на обща подкрепа	Община Айтоп	Община Бургас	Община Камено	Община Карнобат	Община М.гърново	Община Несебър	Община Поморе	Община Приморско	Община Созопол	Община Руен	Община Средец	Община Сунгурларе	Община Царево
	Общ брой училища												
екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО	4	34	3	5	1	5	11	2	6	15	4	4	1
допълнителни консултации по учебни предмети, извън редовните учебни часове	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
консултации по учебни предмети	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
кариерно ориентиране на учениците	3	30	1	3	1	2	2	1	1	2	2	1	1
занимания по интереси	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

библиотечно-информационно обслужване	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
грижа за здравето	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
осигуряване на общежитие													
поощряване с морални и материални награди	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	8	54	4	7	1	9	12	2	6	20	5	6	2
ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения	4	34	3	5	1	5	11	2	6	15	4	4	1
логопедична работа	2	30	2	4	0	4	5	1	4	10	4	1	1
Общо													

Източник: общини в област Бургас

По отношение **кариерното ориентиране** на учениците, в гр. Бургас функционира Кариерен център /КОК/, който реализира дейността си на територията на общината.

Кариерното ориентиране и развитие е процес, който протича през целия живот на човека. Той включва образование, професия, работа и дейности. Важна роля имат и заниманията през свободното време, свързани с предпочитанията на отделния човек.

Предлаганата услуга „кариерно информиране” е процесът, в рамките на който кариерният консултант дава актуална и пълна информация за възможностите на образователната система в България, за прехода от образование към заетост на всички ученици, родители и граждани. Кариерно информиране може да се проведе индивидуално или в група.

Предлаганата услуга „кариерно консултиране” е процесът, в рамките на който кариерният консултант оказва съдействие на учениците, за да вземат добри решения за професионалния и личния си избор и на родителите, за да подкрепят децата си в този избор. Кариерно консултиране може да се проведе индивидуално и/или в група.

Обща цел на дейността - продължаване на реформата в професионалното образование и обучение за усъвършенстване на професионалните умения и усвояване на нови знания от ученици чрез разработване на система за кариерно ориентиране в системата на училищното образование и развитие на ученето през целия живот.

Специфични цели:

1. Развитие и поддържане на ефикасна система за професионално консултиране и ориентиране за различните етапи на образователната система;
2. Подготовка на квалифицирани кариерни консултанти, обучени в съответствие с международно признати стандарти;
3. Изграждане на работещи модели за сътрудничество между училищното образование и пазара на труда.

По дейност „Кариерно ориентиране и консултиране“ се обхващат ученици от всички степени на образование и форми на обучение на територията на Община Бургас:

- ученици от I- IV клас;
- ученици от V-VIII клас;
- ученици от IX-XII клас.

Програмата за обучение по кариерно ориентиране включва четири Раздела:

- Раздел 1. Осъзнаване на възможностите;
- Раздел 2. Самоосъзнаване;
- Раздел 3. Учене за вземане на решение;
- Раздел 4. Учене за осъществяване на преход;

КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Осъзнаване на етапите на кариерно развитие от учениците;

Осъзнаване на кариерата – обща информация за професиите, потребността от определени специалисти; най-често срещани професии;

Подготовка на кариерата – отчитане на значението на връзката между собствените изисквания и тези на професиите;

КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В ПРОФИЛИРАНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Осъзнаване на етапите на кариерното развитие на учениците;

Осъзнаване на кариерата ;

Изследване на кариерата;

Възможности за реализация;

Подготовка за кариерата;

КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Етапи на кариерно развитие;

Задълбочаване на информацията за актуално състояние на пазара на труда и за професионалните области, които представляват интерес за учениците; запознаване с рейтинговата система на висшите училища в България;

Осигуряване на подкрепа за реализация на кариерен план;

Осигуряване на подкрепа за реализиране на прехода от средно образование към пазара на труда или продължаване на обучението;

Организиране на срещи с работодатели, посещения на работни места, осигуряване на възможности за представяне на учениците пред работодатели в условията на състезания, демонстрации, панаири и др.

КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИ, ЗАСТРАШЕНИ ОТ ОТПАДАНЕ ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Подпомагане на учениците да направят връзката между професията, особеностите на населеното място и спецификата на труда на хората в региона, в който живеят. В тази връзка се организират професиографски екскурзии, по време на които учениците се срещнаха с представители на различни професии, запознават се с характера на дейностите, които те извършват и натрупват лични впечатления от практическата среда, в която се упражнява дадена професия. Професионалното ориентиране се фокусира върху изследване на професии, както и търсене на съответствие между изискванията на професията и индивидуалните особености на учениците.

Кариерните консултанти използват разнообразни методи и форми на работа:

Интерактивни упражнения;

Дискусии по тематични филми за професионалното ориентиране;

Обсъждане – решаване на казуси;

Ролеви игри;

Каталози на професиите;

Работа с информационно – търсещата система: orientirane.mon.bg ;

Презентации;

В резултат на обучението, учениците придобиват информация за професии, за които входящото минимално образователно равнище не изисква завършена образователна степен или предполага по – ниска такава; запознават се със спецификата на различните професии; получават подкрепа за кариерния си избор чрез проучване и осмисляне на различни алтернативи за професионално и образователно развитие, както и чрез изследване на индивидуалните особености на всеки ученик и съотнасянето им към определена професия.

Работи се целенасочено и по отношение изграждане на система за **превенция на насилието и агресията** сред децата и учениците:

- Във всяко училище в област Бургас и по-голямата част от детските градини има създадени Координационни съвети съгласно изискванията на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училището.

Една от функциите на Координационния съвет е да се работи по конкретен случай с дете, жертва на насилие или в риск от насилие, както и за дете с проблемно поведение. При необходимост от конкретен специалист с педагогически функции ръководството на училището или детската градина се обръща за помощ и съдействие към специалистите в РУО – Бургас;

- Превенция се осъществява чрез различни кампании за информираност и толерантност, в часовете на класа чрез лекции и дискусии;
- Изготвят се правила за поведение и процедури за реакция при сигнал за агресия и насилие;
- Привличат се родителите и членовете на ученическите съвети в помощ на училищния екип за провеждане на разяснителни превантивни кампании;
- Извършва се диагностика на затрудненията в личностната и поведенческата сфера на ученици, с цел превенция на агресивно и автоагресивно поведение;
- Чрез групови и индивидуални дейности и занимания се развиват социалните умения, в това число комуникативните умения, с цел обсъждане и разпознаване на неприемливото поведение и действия, нараняващи околните. Работи се към разпознаване на емоциите, подобряване на общуването, изграждане на умения за реагиране и др.;
- Извършен е анализ на ефективността и са актуализирани системите за дежурство и наблюдение; Подобро е качеството на пропускателния режим.

Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение се осъществяват и от Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Те оказват съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви. Към Комисиите има определени обществени възпитатели, които оказват помощ на родителите за корекции в поведението и когато е необходимо да се предотврати безнадзорност или извършване на противообществени прояви.

Допълнителна извънкласна работа и занимания с учениците се осъществяват и в рамките на изпълняваните от училищата проекти. Добре развита е дейността на училищата при включване на децата в риск в извънкласни форми на сътрудничество в рамките на проекти, финансирани от ЕС и МОН.

Отчетени са и някои проблеми, които трябва да се преодолеят, за да бъде подкрепата за личностното развитие на децата и учениците по-ефективна:

- Все още не се отчитат в достатъчна степен индивидуалните особености на всяко дете и насочването на конкретен специалист за неговата интеграция и специална подготовка;
- Недостатъчен брой обучени учители за работа с деца със СОП;
- Липса на достатъчно логопеди в общините;
- Липса на достатъчно психолози в училищата на общините;
- Липсват учебници и помагала, които да отговарят на потребностите на децата, което ограничава достъпа им до учебното съдържание;
- По отношение грижата за здравето е необходимо осигуряване на диетично хранене в детските градини, осигуряване на групи по лечебна физкултура в детските градини и училищата, извършване на индивидуална оценка за специалните медицински потребности, да се засили работата на медицинските специалисти по отношение промоцията и превенцията на здравето с децата и родителите;
- Необходимо е продължаване и задълбочаване на дейностите за изграждане на връзката с родителите и поддържане на тяхното постоянно участие като основен партньор на училищата и детските градини.

3.5. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие

Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и общини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и нагласяне на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания и включва:

- работа с дете и ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

3.5.1. Работа с дете и ученик по конкретен случай

Във всички училища и в по-голямата част от детските градини от област Бургас функционират постоянно Координационни съвети, които работят в случай на инцидент, случай на насилие и тормоз или при кризисна ситуация.

3.5.2. Психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания

Психосоциалната рехабилитация се предоставя на отделно дете или ученик въз основа на оценката на индивидуалните му потребности. Водещ на случая на детето или ученика при предоставяне на психосоциалната рехабилитация в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие е психологът или педагогическият съветник, когато е с квалификация по психология.

Назначените щатни педагогически съветници/психолози в училищата на област Бургас по данни от информационната система НЕИСПО към учебната 2018/2019 г. са 90 /деведесет/, в обслужващите звена техният брой е пет. Осъществяват се мерки и дейности за подобряване условията за психолого-педагогическа подкрепа на децата и учениците:

- В училищата на място се провежда индивидуална и групова работа с проблемни ученици, ученици в риск и цели класове. На учениците и родителите е даден достъп до квалифицирана психолого-педагогическа помощ и подкрепа в училищна и извънучилищна среда;
- В училищата, в които има назначени педагогически съветници и психолози, се изготвят редица информационни кампании, които се предоставят на вниманието на ученици и родители, с цел информиране, превенция и намаляване на случаите на агресия и насилие;
- Има изградени действащи системи за психолого-педагогическа подкрепа, реализирана от училищните екипи, в партньорство с училищните ръководства, което включва родителите и учениците;
- Училищните психолози осъществяват индивидуална и групова работа с децата, свързана с преодоляване на емоционални, поведенчески и обучителни дефицити.

Съвместно с класните ръководители и ресурсните учители се прилагат адекватни мерки при възникване на проблем;

- Особено внимание в училищата е насочено към опазване физическото и психично здраве на децата и учениците, както и на тяхното здравно образование. Поставят се акценти върху болестите на века: ХИВ, туберкулоза, хепатит, диабет, разстройства на храненето и др.;
- В часовете на класа се разглеждат теми, свързани с това, как да се справят учениците с чувството за тревожност, стреса, гнева и агресията, и как да ги преодоляват. Проучват се проблемите на учениците, живеещи в неблагоприятна семейна среда;
- Педагогическите съветници, психолози и педагози, изпълняващи функциите на педагогически съветници, чрез лекции в часовете на класа и в извънкласни форми повишават информираността на учениците за училищния тормоз – видове, източници и помощ, оказвана на жертвите; включване на членове на ученическия парламент в превенцията на училищното насилие; повишаване компетенциите на учениците за справяне с физическото и психическо насилие чрез дискусии, групова работа и гост-лектори в час на класа.

3.5.3. Предоставяне на обучение за учениците със сензорни увреждания

Част от екипа на РЦПППО са двама **рехабилитатори на слуха и говора**, които извършват корекционна и компенсаторна работа с децата с увреден слух, съобразно възрастовите и индивидуални потребности, вида и степента на слуховата загуба. Осъществяват превантивна, диагностична, корекционно-рехабилитационна, компенсаторна и консултативна дейност, свързана със стимулиране на слуховата функция, развитието на речта, езика и комуникативните способности на децата с увреден слух. Брой ученици - 22.

Учител на деца с нарушено зрение – 1. Осъществява индивидуални и групови дейности за развитие и по- добро използване на слабото зрение на децата с нарушено зрение, чрез използване на разнообразни зрителни задачи, неоптични и оптични средства и специфични четивни техники. Брой ученици -18.

Сензорен-терапевт – 1. Сензорният терапевт използва методите за тренинг на моторните умения, които обикновено се състоят от адаптиращо физическо обучение, обучение за движение и гимнастика. Брой ученици -15.

Учебни заведения	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици
Детски градини	48	112

Училища	70	362
Общо	118	474

3.5.4. Ресурсно подпомагане

Ресурсните учители участват в планирането, организирането и провеждането на образователния процес, извършват други дейности, свързани с осигуряването на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в детските градини и училищата, съвместно с общообразователните учители.

Учебни заведения	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици
Детски градини	48	112
Училища	70	362
Общо	118	474

В училищата в област Бургас, които имат ученици със специални образователни потребности, се работи в кабинети, които са оборудвани за ресурсно подпомагане, но са свободни за дейностите на ресурсния учител или специалистите с педагогически функции.

В своята дейност ресурсните учители прилагат предимно индивидуалния подход за подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности. Работят основно в ресурсни кабинети, класни стаи и при необходимост в класовете по време на учебните часове. Там където е възможно се работи с двама или трима ученици със сходни академични знания и тематични планове по даден учебен предмет, с цел прилагане на подхода „работа в малка група“. Част от ресурсните учители консултират ученици със специални образователни потребности, които се явяват на Национално външно оценяване в IV клас, в VII клас, ДЗИ - XII клас, както и ученици, които не са на ресурсно подпомагане, но са идентифицирани със специални образователни потребности и са се явили на Държавни зрелостни изпити.

3.6. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в Центровете за подкрепа за личностното развитие, Центрове за специална образователна подкрепа, социални услуги, други организации

На територията на област Бургас осъществяват дейност пет Центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците – в гр. Бургас, гр. Средец, гр. Поморие, гр. Сунгурларе и гр. Несебър. Центърът за специална образователна подкрепа подпомага ученици от гр. Бургас, като осъществява дейността си и с три изнесени паралелки в

общността. На територията на общините от областта функционират социални услуги в подкрепа на деца и семейства.

В област Бургас функционира от месец май 2015 г. Областен координационен механизъм по деинституционализация (ОКМД) със заповед на областния управител, по инициатива и с подкрепата на Надежда и домове за децата – клон България (НДД). Обединява експертизата и ресурса на 27 специалисти от държавни и общински организации и служби и НПО в областта, които имат отношение към социалните проблеми на децата в риск. До сега са проведени 16 заседания и са разгледани, обсъдени и решени 27 случаи на семейства и деца в риск от Бургаска област.

Организиран са 4 обучения и 3 кръгли маси на професионалисти от социалните служби и услуги по различни теми, свързани с предмета на дейност и развиване на професионалните компетенции на специалистите, с обучители осигурени от НДД – София. По инициатива на членовете на ОКМД са организирани 3 дарителски кампании за събиране на хранителни продукти, дрехи, образователни пособия и играчки, които се предоставят на семейства, които не могат сами да се справят с предизвикателствата на живота към даден период от време.

Съпричастност, адекватно професионално поведение и висока мотивация са ключовите думи, които обединяват членовете на ОКМД и партньорството на „НДД-България“ – София.

Дейността на ОКМД се утвърди като успешна практика и формира позитивно отношение към социалните политики и дейности, развиващи се в област Бургас, чрез популяризирането на дейността на ОКМД пред обществеността.

3.6.1. Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Бургас

Центърът за подкрепа за личностно развитие - Бургас осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст в община Бургас, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. Дейността за обучение в Центъра за подкрепа за личностно развитие се осъществява в областите: Научно-познавателна и приложно-техническа; Художествено – творческа; Физическа култура, спорт и туризъм.

3.6.2. Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Поморие

Една от основните цели на Центъра за подкрепа на личностното развитие – гр. Поморие е стимулиране на таланта и творческата изява на децата и учениците чрез организиране на конкурси, изложби, спектакли, участия във фестивали и в културния календар на общината.

В центъра се обучават повече от 276 деца и ученици в различни дейности, които се актуализират ежегодно, в зависимост от желанията на ученици и родители: часове по английски език, школа по изобразително и приложно изкуство, танцов състав, вокална група за детска забавна песен. Наличен е квалифициран екип от преподаватели за дейностите по направления за обучения на децата в свободното време.

3.6.3. Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Несебър

В ЦПЛР - Несебър са обхванати общо 360 деца в 34 групи. От тях 32 са постоянно действащи, 2 временно действащи през учебната година. Утвърденият щатен педагогически персонал е 5 души, както и 7 лектори.

Разработен е Календарен план за извънучилищните дейности съобразен с Националния календар за извънучилищните дейности на МОН, Националния спортен календар, празнично-обредната система в България и приоритетните области в общинската политика за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. За пълноценното организиране на свободното време на децата и учениците, задоволяване на личните им потребности в различните области на науката и изкуствата и предоставяне на възможности за личностна изява са сформирани школи, разпределени в три области - наука и технологии, изкуства и спорт.

3.6.4. Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Средец

Центърът е структура към община Средец, която се занимава с осмисляне на свободното време на децата, учениците и младежите в направленията: научно-познавателно, приложно-техническо, масов спорт, изкуство, организиране на различни детски и младежки инициативи. ЦПЛР е средище за цялостно личностно развитие и творческо израстване на децата в общината на изкуствата и спорта. Тук се обучават и подготвят повече от 561 деца включени в 64 групи в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца. Това са: групи по изобразително изкуство, финансов свят, английски език, литературен клуб, електротехника, приложна екология, народни танци, спорт и др. Висококвалифицирани преподаватели – треньори по различните видове спорт, преподаватели по чужди езици, помагат на всяко дете да развие своите дарби и заложби, като им дадат шанс да ги споделят със света.

3.6.5. Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Сунгурларе

В ЦПЛР - Сунгурларе са обхванати общо 276 деца в 18 групи. Утвърденият щатен педагогически персонал е само директор и 12 лектори.

Разработен е Календарен план за извънучилищните дейности съобразен с Националния календар за извънучилищните дейности на МОН, Националния спортен календар, празнично-обредната система в България и приоритетните области в общинската политика за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. За пълноценното организиране на свободното време на децата и учениците, задоволяване на личните им потребности в различните области на науката и изкуствата и предоставяне на възможности за личностна изява са сформирани школи, разпределени в три области - наука и технологии, изкуства и спорт.

Дейностите на институциите, ориентирани към дарбите и интересите на децата и учениците в свободното им време, са разнообразни и имат дълги традиции. Учениците могат да избират, както между форми, предлагани в училищата, така и между предлагани от други организации и институции и по проекти. Значителен ефект върху обхвата и разнообразието на предлаганите форми в периода на стратегията оказва проекта на МОН BG05M2OP001-2.004 – 0004 – Твоят час – фаза 1. Законът за предучилищното и училищно образование дава възможности за индивидуална подкрепа на дарбите на децата и учениците и чрез гъвкави форми на обучение във формалното образование и в свободното време.

3.6.6. Център за специална образователна подкрепа

В ЦСОП - Бургас се обучават ученици с умерена и тежка степен на интелектуален дефицит и с множество увреждания. Всички ученици са постъпили в училището след осъществяване и изчерпване на всички възможности за интеграция в общообразователна среда.

През 2018/2019 учебна година са създадени условия за целодневната организация на учебния ден за всички ученици от I до XII клас. Целодневната организация включва:

- провеждане на учебни часове от индивидуалните учебни планове – до обяд;
- дейностите за самоподготовка, дейности по организиран отход и физическа активност и заниманията по интереси /според възможностите на ученика/ - занимания за развитие на познавателната дейност, умения за учебен труд, музикални занимания , спортни занимания , дейности за развитие на социалните умения - след обяд.

Обучението на учениците в ЦСОП - Бургас – обща подкрепа се осъществява по:

- индивидуални учебни планове изготвени на база учебните планове на общообразователните училища
- индивидуални учебни програми по учебните предмети от индивидуалния учебен план

Допълнителната терапевтична и рехабилитационна подкрепа- разписана в плана за подкрепа. се осъществява

Психо-социална рехабилитация :

- работа с психолог – индивидуална и групова работа
- работа със социален педагог - ДЕЖ /дейности от ежедневието/
- работа с арт-терапевт – – индивидуална и групова работа
- трудотерапия –ателие по Готварство – групова работа
- часове по конструктивно-технически и битови дейности – групова работа

Рехабилитация на комуникативните нарушения

- работа с логопед

Рехабилитация на физическите увреждания

- работа с рехабилитатор-ерготерапевт – индивидуална работа

Паралелки в ЦСОП - Бургас – 14 паралелки от тях 4 изнесени в социалните услуги на общността:

- 3 паралелки в ДЦДУ“Николай Чудотворец „-Бургас – със разрешение на РУО-Бургас с Изх.№21-2408/31.07.2018г. и Решение на Общински съвет- Бургас по т.9 с Протокол № 48/25.09.2018г.
- 1 паралелка в ДЦДУ-Средец - със разрешение на РУО-Бургас с Изх.№ РД-21-3045/26.09.2018г. и Решение на Общински съвет- Бургас по т.9 с Протокол №48/25.09.2018г.
- **Ученици подлежащи на обучение през учебната 2018/2019 година** - 84 ученика от следните училища :

	Училище	Брой ученици
1.	ОУ“Братя Миладинови“ -Бургас	14
2.	ОУ“Васил Априлов“-Бургас	3
3.	СУ“Йордан Йовков“-Бургас	2
4.	СУ“Димчо Дебелянов“-Бургас	1
5.	СУ“Н.Й.Вапцаров“-Айтос	1
6.	ОУ“Св.Княз Борис I“-Бургас	4
7.	ОУ“П.К.Яворов“-Бургас	6
8.	СУ“Христо Ботев“-к/с Черно море	1
9.	СУ“Иван Вазов“-Бургас	12
10.	СУ“Св.Св.Кирил и Методий“-Бургас	8
11.	ОУ“Антон Страшимиров“-Бургас	4
12.	СУ“Епископ Конст.Преславски“-Бургас	1
13.	СУ“Константин Петканов“-Бургас	6
14.	СУ“Петко Росен“-Бургас	3
15.	СУ“Добри Чинтулов“-Бургас	11
16.	ПГТ“Проф.Д-р Асен Златаров“-Бургас	7

През учебната 2018/2019 година в ЦСОП-Бургас продължава да се осъществяват дейности за допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности обучавани в общообразователните училища в Център Приморски парк в Морската градина - Съгласно писмо с Изх.№ 74-00-129/30.10.2017г. на Община Бургас, с което Община Бургас осигурява на Център за специална образователна подкрепа-Бургас допълнително финансиране, извън делегирания бюджет на ЦСОП-Бургас.

Възможностите на кабинетите в двете сгради обезпечават реализирането на комплексния подход при реализирането на индивидуалните образователни програми. Политика на центъра е доброто сътрудничество със семействата на учениците. Центърът активно работи със Сдружение „Св. Иван Рилски“ – член на “Бализ “- Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения с интелектуални нарушения.

Училището осъществява ефективно сътрудничество с неправителствени организации, държавни и общински институции с оглед социалното включване на девойки и младежи с увреждания. Центърът е с целодневна организация на учебния ден, използват се елементи на методиката на Монтесори в образователно-възпитателния процес, осигурява се психосоциална и логопедична подкрепа. Организирант се съвместни инициативи с ученици от училищата в града с цел успешна социализация на децата с увреждания.

3.6.7. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Бургас /РЦПППО – Бургас/

РЦПППО – област Бургас е държавно обслужващо звено към Министерство на образованието и науката по чл. 50, ал. 3 с основна задача да осигурява изпълнението на държавната политика по интеграция и образователно включване на деца и ученици със специални образователни потребности. По силата на нормативните актове – ЗПУО, Наредба за приобщаващото образование и Правилник за дейността на РЦПППО, Регионален център Бургас осъществява дейности свързани със:

- провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование на територията на област Бургас;
- организационно и методическо подпомагане на детските градини и училищата по отношение на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в цялата област;
- квалификация на педагогическите специалисти във връзка с приобщаващото образование и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от областта;

- осигуряване на ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности в случаите, уредени в ЗПУО, на територията на областта.

Центърът включва екип от специалисти - ресурсни учители, психолози, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, които подпомагат успешното интегриране на деца и ученици със специални образователни потребности към общообразователна среда. Ресурсен център - Бургас извършва координираща, консултативна, образователна, диагностична и методическа функция в областта на приобщаващото образование и допълнителната подкрепа за личностно развитие на ДУСОП като дейността се осъществява от 54 числен педагогически персонал в състав:

Ресурсни учители –37. Участват в планирането, организирането и провеждането на образователния процес, извършват други дейности, свързани с осигуряването на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в детските градини и училищата, съвместно с общообразователните учители.

Психолози – 5. Осъществяват терапевтична работа и психо- социална рехабилитация на децата и учениците със специални образователни потребности след извършена диагностична оценка и изследвания със стандартизирани и утвърдени тестове и методики.

Логопеди – 5. Осъществяват диагностика, терапия и консултация по отношение на комуникативните нарушения на децата и учениците със специални образователни потребности. Прилагат програми за психомоторно, когнитивно и езиково развитие, програми за превенция и корекция на комуникативните нарушения и др.

Рехабилитатор на слуха и говора – 2. Извършват корекционна и компенсаторна работа с децата с увреден слух, съобразно възрастовите и индивидуални потребности, вида и степента на слуховата загуба. Осъществяват превантивна, диагностична, корекционно-рехабилитационна, компенсаторна и консултативна дейност, свързана със стимулиране на слуховата функция, развитието на речта, езика и комуникативните способности на децата с увреден слух.

Учител на деца с нарушено зрение – 1. Осъществява индивидуални и групови дейности за развитие и по- добро използване на слабото зрение на децата с нарушено зрение, чрез използване на разнообразни зрителни задачи, неоптични и оптични средства и специфични четивни техники.

Сензорен-терапевт – 1. Сензорният терапевт използва методите за тренинг на моторните умения, които обикновено се състоят от адаптиращо физическо обучение, обучение за движение и гимнастика.

Директор, ЗД- 2

Всички ресурсни учители осъществяват дейността си по утвърдени графици, които се актуализират при възникнала необходимост и след настъпила промяна в списъчния състав на групата. Приоритет в дейността им е ранното обхващане на деца със специални образователни потребности и подготовката им за включване в образователната среда. Работи се за общо моторно развитие, изобразителна дейност, самообслужване, музика, комуникативни, когнитивни и социални умения и други. Специалистите от Центъра отчитат и отговарят на разнообразните потребности на децата и учениците със СОП, на различията в начина, по който те учат и темповете, с които го правят. Използват методи на индивидуално и групово обучение, адаптират учебно съдържание, изработват обучителни инструменти и материали. На всяко дете или ученик със СОП се разработва план за подкрепа, в който се залагат цели и задачи, насочени към успешното включване чрез: мотивация за самостоятелна дейност, изграждане на умения за самообслужване, развитие на когнитивните процеси, развитие на общата и фината моторика, приучване към изпълнение на инструкции, спазване на правила и дневен режим, натрупване на социален опит и игрова култура. Учебният материал се поднася по достъпен за учениците начин, свързан с интересите им и с практиката. Чрез повторения, нагледни методи и средства, практически упражнения и мултимедийно презентирание се усвояват набелязаните теми от учебното съдържание. Успоредно с това се осъществява непосредствено приложение на знанията и уменията в учебни, житейски и реални практически условия. По този начин се постига адаптация на учебното съдържание, както в зависимост от конкретната ситуация, така и по отношение на индивидуалните особености на всеки ученик.

3.6.8. Социални услуги в подкрепа на децата и семействата

При работата с деца в риск и техните семейства важно значение имат социалните услуги и най-вече услугите в общността за деца и семейства. На територията на област Бургас все още няма достатъчно развит набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, с акцент в ранна детска възраст, които да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като същевременно създават реални възможности за подкрепа и на семейството. Недостатъчно развити са услуги, насочени към групи деца - застрашени от отпадане от училище; деца с проблемно поведение или в конфликт със закона, деца жертва на насилие и др. Наличните социални услуги за деца с увреждания са с недостатъчен капацитет и са развити предимно в областния център. Недостатъчно обхванати остават децата с увреждания в останалите населени места и другите общини в областта. Недостатъчно развити са услугите за деца базирани в компактни етнически общности.

В подкрепа на децата и семействата, в област Бургас функционират не малко социални услуги в общността и от резидентен тип:

➤ **Центъра за обществена подкрепа /ЦОП/** – в гр. Бургас, чиито услуги са предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване изоставянето и настаняването в институция, превенция отпадането от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства, обучение и подкрепа на кандидати за приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви, ресурсно подпомагане на деца с увреждания.

Предоставяните социални услуги в ЦОП са безплатни за клиентите.

В Център за обществена подкрепа - Община Бургас се предоставя комплекс от социални услуги в общността, с цел осигуряване на ефективен достъп на високо рискови общности до всички предлагани форми на съдействие и подкрепа, осъществяване на превантивни дейности сред децата и семействата и ангажиране на широката общественост при реализирането на услугите и дейностите по закрила на децата:

- осигуряване предлагането на достъпни, качествени и съобразени с нуждите на клиентите социални услуги за деца и семейства в риск на територията на общината;
- превенция на изоставянето и институционализиране на деца;
- подкрепа за деинституционализация и социална интеграция на деца от специализирани институции;
- развитие на социалната инфраструктура и подобряване на взаимодействието и координацията между отделните социални партньори на местно ниво;
- създаване на благоприятни условия за повишаване на благосъстоянието и социалната интеграция на групите в неравностойно положение на територията на общината;
- повишаване на информираността на местната общност по въпросите на закрила на детето и стимулиране на по-голяма подкрепа от страна на местната общност по отношение на децата в риск.

Капацитет на ЦОП - Община Бургас - 100 случая месечно, основни потребители, на които екипът на ЦОП предоставя услуги.

В ЦОП - Община Бургас се предоставя ползването на следните услуги:

- семейно консултиране и подкрепа;
 - превенция на насилието и подкрепа на деца, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране;
- пре-натална и пост-натална грижа;
- семейно планиране;
- превенция на отпадането от училище;

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

- деинституционализация и реинтеграция;
- обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция;
- обучение на приемни родители;
- обучение на кандидат-осиновители;
- превенция на изоставянето;
- консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви;
- логопедична работа;
- дневна грижа за деца с увреждания;
- рехабилитационни услуги /амбулаторна грижа/ за деца от 0 до 18 години;
- 24-часова грижа в ЦСП;
- обучителни програми и тренинги /ученици, родители, специалисти/;

Целеви групи - деца и семейства в риск, живеещи на територията на Община Бургас

- Деца в неравностойно социално положение;
- Семейства, при които има риск да изоставят децата си;
- Деца и младежи от специализирани институции за деца;
- Деца в риск от отпадане от образователната система;
- Деца с прояви на отклоняващо се поведение;
- Деца, пострадали от насилие;
- Деца с увреждания и др.

Подкрепата се оказва от социални работници, психолози, педагози, ресурсни учители, работещи в центъра.

- **Центъра за работа с деца на улицата** – в гр. Бургас. ЦРДУ е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.

ЦРДУ в община Бургас е разкрит със Заповед РД 01-573/15.09.2006 г. на изпълнителния директор на Агенция „Социално подпомагане” като държавно делегирана дейност с капацитет 15 деца. Управлява се от Община Бургас като второстепенен разпоредител с бюджетни кредити, със самостоятелен ЕИК, банкова сметка и бюджет за изпълнение на социална услуга.

Основна цел на услугата е да осигури закрила и защита на децата на улицата чрез извеждането им от уличната среда, осигуряване на подкрепа за отглеждане на детето в сигурна и стабилна семейна среда, предоставяне на почасова грижа и осигуряване

на условия за равен достъп на всяко дете до цялостната мрежа от здравни, социални и образователни услуги и придобиване на социални умения.

Пребиваването в ЦРДУ цели още:

- Осигуряване на безопасна и защитена среда за стимулиране на личностното, физическо и душевно развитие на всяко дете.
- Задоволяване на основните потребности на детето и създаване на условия за неговото нормално развитие, съобразно възрастта и интересите му.
- Предотвратяване на социалната изолация на децата от улицата.
- Превенция на противообществените и криминални прояви на децата на улицата;
- Защита на децата на улицата от всякакви форми на експлоатация на труд и насилие, включително и трафик.
- Възстановяване и/или укрепване на взаимоотношенията и връзката между децата и техните семейства.

Дейностите по предоставянето на услуги за деца и семействата им в Център за работа с деца на улицата се основават върху изискванията на съвременното българско законодателство в сферата на закрила на детето – Закон за социално подпомагане, Закон за закрила на детето, Правилниците за тяхното приложение, Наредба за критерии и стандарти за социални услуги за деца и други документи.

При планирането и предлагането на услугите екипът на ЦРДУ се ръководи от следните принципи:

- Поставяне на висшия интерес на детето в центъра на работата.
- Индивидуален подход на интервенциите при работа по случай.
- Толерантност и съобразяване с характеристиките на всяко дете по отношение на пол, възраст, етнически произход, религиозни, културни и езикови особености.
- Работа в екип и междуинституционално сътрудничество.
- Доброволност за ползване на социалните услуги, предоставяни в ЦРДУ.
- Партньорство между екипа на центъра и ползвателите на услугите и договорен модел на работа.
- Уважение към личността на всяко дете, зачитане на неговото достойнство и гарантиране на участието му при решаване на всички въпроси, свързани с ползването на услугите в Центъра.
- Поверителност.

Всички дейности по реализирането на комплекса от услуги в Център за работа с деца на улицата се осъществяват в сътрудничество с Отдел „Закрила на детето” и по направление и/или заповед, издадени от Директора на Дирекция „Социално подпомагане”- гр. Бургас.

Комплексната причинна обусловеност на явлението „деца на улицата” изисква и комплексен подход за неговото решаване. Това налага интервенционните програми, целящи подобряване на благосъстоянието на тази група деца, да бъдат широко обхватни и да работят на различни нива, за да бъдат ефективни. В ЦРДУ се осигуряват почасови грижи, посрещане на основните нужди на децата и други услуги за социалната им интеграция.

Дейности за социална интеграция:

- Посрещане на базисни нужди, като безопасен подслон през деня, храна на обяд, ежедневни хигиенни грижи, дрехи и обувки.
- Профилактика и посредничество за ползване на медицински услуги: мотивиране, съдействие и придружаване на родителите и децата за провеждане на профилактични и специализирани медицински прегледи, зъболечение, формиране на навици за поддържане на лична хигиена и здравословен живот, провеждане на образователни курсове за изграждане на здравна и полова култура, превенция на употребата на наркотици, образователен курс за последиците от дишане на бронз и лепило. Посредничество при избиране и записване на личен лекар. Посредничество на децата и родителите за преглед при специалист и прием в болнично заведение за хоспитализация. Мотивиране на родителите за поставяне на имунизации на децата. Придружаване на детето и родителя за осъществяване на регулярни изследвания на кръв за заболявания предавани по полов и кръвен път, придружаване до болници и диспансери и др.
- Индивидуална социална работа и работа на терен. Социалното консултиране се осъществява предимно в общността, в която живеят деца, потребители на услугата. Работата е изнесена в центъра на града и в кварталите „Победа” и „Горно Езерово”, където живее предимно ромско население, и е насочена към изграждане на система от норми за живот в обществото, на общоприети правила на междуличностно общуване, на мотивация за поддържане на просоциално поведение.
- Социално и психологическо консултиране на детето: индивидуална работа с децата по повод на отношенията с родителите и останалите членове на семейството, ефективна комуникация с връстници и значими възрастни, мотивация за учене и включване в училищния живот, формиране на ценностна система и приемливи модели на поведение.
- Социална работа със семейството: консултиране на семействата за социално приемливи модели на родителстване, повишаване и развиване на родителския капацитет, справяне със специфични проблеми и рискови фактори като бедност, сериозни заболявания, трайна безработица, финансово съветване като предоставяне

на информация и посредничество за получаване на социална помощ, помощ при планиране на бюджета. Подкрепа в домашни условия. Придружаване и съдействие на родителите и децата за изваждане на документи за самоличност, подаване на документи за записване и поддържане на регистрация в Дирекция „Бюро по труда”, подаване на документи до Дирекция „Социално подпомагане” и др. Посредничество и застъпничество пред Инвестбанк и Частни съдия изпълнители. Предоставяне на консултации и информация в сферата на репродуктивното здраве, съвременни контрацептивни методи, семейно планиране, мотивиране на майките за поставяне на вътрематочна спирала.

- Образователни и оградяващи занимания: провеждане на интервюта с децата с цел определяне степента на владеене на български език и осъществяване на оценка за нивото на грамотност и нуждата от образование, развиване на нагласи и мотивация за учене, провеждане на индивидуални и групови занимания за преодоляване на изоставането в образователно ниво.
- Мотивация и посредничество за включване в образователната система. Голяма част от децата на улицата са *отпаднали* от образователната система. Важна част от усилията за тяхната социална реинтеграция е работата по мотивирането на самите деца и техните родители, за това децата да посещават училище редовно. Поддържане на непрекъсната обратна връзка с учителите на децата и директорите на ОУ „Христо Ботев” в кв. Победа и ОУ „Васил Левски” в кв. „Горно Езерово”- Бургас.
- Пълноценно прекарване на свободното време: Създадени са клубове по интереси. В Клуб „Уча се...” се цели усвояване на социални (жизнени) умения, като умения за приготвяне на храна, грижа за облекло и външен вид, усвояване на трудови навици, любов към природата. В Клуб „Играя и се състезавам” се цели развиване на личностни, социално значими качества: смелост, инициативност, находчивост, самообладание, самостоятелност, самоувереност, адаптивност, самооценка, усвояване на базови принципи в положителната комуникация: „ти печелиш, аз печеля”, „честна игра”, „равен старт, равни условия”. В Клуб „Геймър...и още нещо” имат възможност да усвояват съвременните технологии. Децата развиват своите умения за изобразителна дейност, приложения, моделиране с глина, работа с природни материали в сформирания Клуб „Млад творец”. В клуб “Искам да танцувам” усвояват различни стилове танци, но най-любимите са ромските. С желание участват в подготовката и провеждането на празници, екскурзии, пикници сред природата, посещение на Държавен куклен театър Бургас, кино “Синема сити”,

тържества организирани от доброволците на Български младежки червен кръст-Бургас и др.

Осъществяваните дейности и включването на децата в групов процес при различни занимания в ЦРДУ спомага за привличане на тяхното внимание, усвояване и спазване на правила, и като резултат – откъсването на децата от уличния начин на живот и приобщаването им към нормите на обществото.

- **Център за социална рехабилитация и интеграция, гр. Бургас /ЦСРИ/** е социална услуга в общността, която цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на деца и младежи с различен вид и степен на увреждане, както и подкрепа на деца и лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Център за социална рехабилитация и интеграция се управлява от Община Бургас като делегирана от държавата дейност съгласно Заповед №РД01-729/29.06.2016г. на изпълнителния директор на Агенция „Социално подпомагане” и е с капацитет 20 места.

Социалната услуга включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

- Консултативните дейности са насочени към кандидат - потребителите, потребителите и/или към техните близки;
- Терапевтичните дейности и обучителните практики имат за цел да развият и/или да създадат социални умения, които са нарушени или загубени;
- Рехабилитационните и интеграционни програми и дейности са насочени към възстановяване и социална интеграция;
- Медицинската рехабилитация се извършва след назначение от лекар - специалист.

В дейностите с трудотерапевта се тренират дейности от ежедневието и се изграждат елементи от основните трудови навици. Чрез изучаване и прилагане на различни техники в областта на изобразителното изкуство се постига познаването на видове бои, материали за рисуване и различни техники, което спомага за ориентация в цветовете и създаване на положителни емоции от въздействието на крайния резултат. Помага за подобряване на общата и финната моторика на потребителите. Възпитава качества като: работливост, търпение, творчество и постоянство. Развива нови възможности за общуване. Работата е съпроводена с използването на разнообразни видове интерактивни методи. Тъй като услугата

се предоставя и на деца се провежда и игрова терапия- разиграване на етюди и пиеси за куклен театър като се използват кукли. Чрез средствата на изобразителното, приложно изкуство, словесно изпълнителско и музикотерапия, трудотерапевта развива уменията за общуване, изразяване на чувства и емоции, ориентирани в пространството и времето. Ежегодно се провежда благотворителна изложба на картини направени в дейностите по трудотерапия.

Психологическата подкрепа се реализира, чрез консултиране и различни терапевтични дейности, съобразно индивидуалните потребности на потребителите. Работата на психолога е насочена към възстановяване и поддържане на психическото равновесие и е изключително важна при деца, когато е наложителна промяна в ценностната нагласа и мотивация. Психологическата рехабилитация е един от позитивните фактори при подпомагане процеса на социализация и социално включване.

Логопедичната работа е чрез изграждане на доверителни отношения, умения за слушане и изпълнение на указания и стимулиране на комуникацията да предизвика у детето/младежа, желание за общуване и за подражателна реч. Използват се и различни дидактични материали.

Целта на медицинска рехабилитация е да се предпази, намали и/или компенсират заболяването и намалената функция на двигателния апарат и функционално-свързаните органи и регулаторни системи, както и появяващите се в по-късен етап ограничения и/или затруднения. Използват се различни методи – масажи, упражнения и процедури чрез различни средства: шведска стена, рехабилитационни уреди и приспособления.

Дейностите за социална рехабилитация се предоставят с цел създаване на възможности за социална интеграция, чрез обучения в умения за самостоятелен живот и създаване на условия за социални контакти, включване в различни изяви.

Потребители на социална услуга ЦСРИ са:

- деца от 0 до 18 г. и младежи от 18 до 35 г. с различен вид и степен на увреждане живеещи в Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания в Община Бургас.
- младежи от 18 до 35 г. с различен вид и степен на увреждане живеещи в Защитени жилища за хора с увреждания в Община Бургас.
- деца от 0 до 18 г. и младежи от 18 до 35 г. с различен вид и степен на увреждане, отглеждани в семейна среда, живеещи на територията на Община Бургас.

Ползването на социални услуги в ЦСРИ е бесплатно за децата с различен вид и степен на увреждане, като предоставянето им се предлага основно след насочване от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”- гр. Бургас.

Ползването на социални услуги в ЦСРИ от пълнолетен потребител с различен вид и степен на увреждане, заплаща такса, в размер определен с Тарифата за таксите за социални услуги, финансирани от Републиканския бюджет, като предоставянето им се предлага основно след насочване от Отдел „Хора с увреждания и социални услуги” към Дирекция „Социално подпомагане”- гр. Бургас.

Услугите в ЦСРИ се предоставят от мултидисциплинарен екип от специалисти-управител, социален работник, трудотерапевт, психолог, логопед, рехабилитатор и медицинска сестра.

ЦСРИ реализира своята дейност в сътрудничество с Дирекция „Социално подпомагане”- гр. Бургас /ДСП/, отдели „Закрила на детето” /ОЗД/ и „Хора с увреждания и социални услуги” /ХУСУ/, както и други заинтересовани страни на територията на община Бургас, с цел защита на правата и висшите интереси на децата и младежите с различен вид и степен на увреждане.

За да се постигне максимално ефективната социална интеграция на децата и младежите с увреждания, при реализирането на услугите се търси участието и сътрудничеството на доброволци в лицето на студенти по специалностите социална педагогика и социални дейности от Университет „Проф. д-р Ас. Златаров” – гр. Бургас и Бургаски свободен университет.

Услугата е насочена към предоставяне на почасови грижи и различни дейности през деня. Освен в сградата на Центъра услугата се предоставя и мобилно. Дейностите по предоставяне на услугата имат мобилен характер в случаи, когато присъствието на потребителя в центъра е невъзможно по обективни причини.

- Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение в област Бургас се осъществяват от Местните комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Основна характеристика на политиката по отношение на ненавършилите пълнолетие малолетни и непълнолетни е хуманизмът, проявяван от законодателя. И най-съвършената наказателна система не може да има особен ефект в борбата с престъпността на непълнолетните, ако не се съчетава умело със система от мерки с превантивен характер. Следвайки тази политика Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, работят успешно по организиране и реализиране на инициативи по първичната превенция на територията на областта, чрез дейности, алтернативни на детското асоциално и девиантно поведение. Комисията участва като партньор в провеждането на спортни

инициативи, призовавайки, че спортът е най-добрата превенция-алтернатива на социално-негативното поведение на подрастващите.

МКБППМН оказват съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви.

Към Комисиите работят обществени възпитатели, които оказват помощ на педагогическите специалисти, родителите или на лицата, които ги заместват, за корекции в поведението и, когато е необходимо, да се предотврати безнадзорност или извършването на противообществени прояви.

3.6.9. Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Читалищата по своята същност са най-старите културни организации, които създават в конкретното населено място възможности за реализирането на инициативи, подкрепящи културния календар на местната общност и за създаване на възможности за осмисляне на свободното време на младите хора.

ОБЩИНА АЙТОС:

1. гр. Айтос - НЧ „Васил Левски 1869” – Музикална школа, школа по модерен балет, фолклорен танцов състав, мажоретен състав, формация по моделни танци
2. с. Мъглен – НЧ „Пробуда 1929” –Клуб „Приложено изкуство”
3. с. Караново - НЧ „Петър Житаров-1928“ - Детски танцов състав „Здравец“, Група за модерни танци, Лазарска група, Коледарска група, Клуб „Художествено слово“, Детска театрална група.

ОБЩИНА БУРГАС:

1. НЧ „Асен Златаров 1940”- Школа по батик, Младежка театрална група “Валери и приятели“, Читалището работи вече четвърта година и с деца от ЦСОП. С помощта на преподаватели и библиотекари те научават стихове, пеят песни и извършват по сложни физически движения. Гостуват на читалището с програми за Деня на будителите и Коледа.
2. НЧ „Св. св. Кирил и Методий 1985” – Музикална школа, Детско литературно студио, арт-школа, английски език.
3. НЧ „Любен Каравелов 1940” – Литературно студио” Митични птици” – за деца и тийнейджъри, ДФФ „Тракийче”, музикална школа с класове по пиано и солфедж, английски език.

4. НЧ „Паисий Хилендарский 1929” –Музикална школа
5. НЧ „Пробуда 1880” – Школа по вокално пеене, арт-ателие „Акварел”, школа по английски език, математика, български език, ФА „Атанас Манчев” - народни танци – деца и юноши, Приказен театър.
6. НЧ „Светилник 2007” – Школа по живопис, декоративно изкуство и приложно творчество.
7. НЧ „Христо Ботев 1937” – ЛФ „Фантазия”.
8. НЧ „Съгласие 1905” – гр. Българово –ДЮШ по приложно изкуство и иконопис, детска школа за народни танци.
9. НЧ „Христо Ботев 1928” –кв. Банево – Детска театрална група.
10. НЧ „Просвета 1927” – кв. Долно Езерово – Ателие по рисуване и приложни изкуства.
11. НЧ „Петър Янев 1939” – кв. Крайморие - Детска танцова школа „Слънце”, Клуб по изобразително изкуство.
12. НЧ "Тракия 1930" – кв. Лозово – Клуб по аеробика.
13. НЧ „Пробуда 1929” – с. Извор –Детска фолклорна група.
14. НЧ „Съзнание 1927” –с. Маринка – Детска фолклорна група.
15. НЧ „Пробуда 1929” – с. Равнец –Арт- клуб „Патиланци”, детска певческа група, детски ромски състав „Йълдъзлар”.
16. НЧ „Възраждане 1927” – с. Рудник – Арт- клуб „Сръчко”, детска танцова формация за народни танци „Слънчеви усмивки”.
17. НЧ „Антон Страшимиров 1980”, с.Черно море – Детски танцов състав.
18. НЧ "Ангел Димитров 1929", кв. Сарафово - пиано, китара, театър, поп и джаз пеене, народни танци, коледарска група.
19. НЧ „Фар – 1946“ - пиано и пеене, изобразителното и приложно изкуство, детски театър, работа с деца, които не владеят български език, модерен балет.

ОБЩИНА МАЛКО ТЪРНОВО:

1. НЧ „Просвета 1914” – гр. Малко Търново – Хип-хоп състав „Шик момичета”, детска школа по изобразително изкуство, детска театрална група „Убастия”.

ОБЩИНА КАМЕНО:

1. НЧ „Просвета 1927” – гр. Камено – Детски танцов ансамбъл „Здравец”.
2. НЧ „Пробуда 1963” – с. Константиново – Арт- кръжок „Сръчковци”.
3. НЧ „Съзнание 2009” – с. Русокастро – Школа по приложни изкуства, детска фолклорна певческа група.

ОБЩИНА КАРНОБАТ:

1. НЧ „Димитър Полянов 1862” – гр. Карнобат – Школи за деца по народни танци, барабани, електрическа китара, пиано, рисуване и приложно изкуство, английски език, Мажоретен състав, младежка театрална формация „Хоризонти”, танцова формация за латино и модерен танци „Терпси”, детска вокална група „До, ре, ми”.
2. НЧ „Н. Й. Вапцаров 1925” – с. Екзарх Антимово – Литературен клуб „Петя Дубарова”.

ОБЩИНА ПОМОРИЕ:

1. НЧ „Светлина 1934” – гр. Ахелой –Школа по пиано, група модерен балет.
2. НЧ „Атанас Манчев 1920” гр. Каблешково – Школи по стъклопис, музика, спортни танци, сръчковци.
3. НЧ „Възраждане –Лъка 2002” – Клуб по приложно изкуство.
4. НЧ „Просвета 1888” – Поморие – Студия „Художествено слово”, Клуб по спортни танци, Мажоретки.
5. НЧ „Светлина 1939” – Поморие – Детска театрална студия „Светулка”, детска музикална школа по пиано и солфеж, школа по изобразително и приложно изкуство, обучение по английски език за деца.
6. НЧ „Просвета 1928” – с. Порой – кръжок „Сръчни ръце”.
7. НЧ „Иван Спасов-1908г. с. Страцин - група по модерни танци.

ОБЩИНА ПРИМОРСКО:

1. НЧ „Отец Паисий 1927” – Ново Паничарево – ДФФ –„Паничарче”.
2. НЧ „Свобода 1948” – гр. Китен – Детски танцов състав, Хип –хоп клуб по спортни танци, Детска фолклорна формация „Урдовиза”.
3. НЧ „Самообразование 1919” – Приморско – Детски театрален състав „Приморче”, Танцов клуб „Съншайнс”, Кръжок по приложно изкуство.

ОБЩИНА РУЕН:

1. НЧ „Просвета 1929” – с. Люляково – ДФГ „Люляче”
2. НЧ „Пробуда 1952” –с. Добра поляна – кръжок „ Сръчни ръце” , ДГ за турски фолклор.

ОБЩИНА НЕСЕБЪР:

1. НЧ „Светлина 1928” – с. Гюльовца – Николина Михалева – ДФГ „Изворче”.

2. НЧ „Яна Лъскова 1905” – Несебър – Детска вокална група ”Сюрприз”, Вокално – инструментална група „Луминус”.
3. НЧ „Изгрев 1927” – гр. Обзор – Детска театрална група, детска вокална група, детска хип – хоп формация, танцов състав: 1- 4 клас, 5 – 8 клас, 9-12 клас, народни танци – деца.
4. НЧ „Зора 1928” – с. Оризаре – ДФФ „Оризарчета”, детски танцов състав „Зора”.
5. НЧ „Гоце Делчев 1943” – Равда – детски танцов състав.
6. НЧ „Пробуда 1938” – гр. Свети Влас – детски танцов състав, школа по изобразително изкуство.
7. НЧ „Саморазвитие 1950” – с. Тънково – детски танцов състав, детска вокална група, школа по изобразително изкуство.

ОБЩИНА СОЗОПОЛ:

1. НЧ „Светлина 1923” – с. Крушевец – ДФГ „Кайряче”.
2. НЧ „Изгрев 1929” – с. Равна гора – детска певческа фолклорна група.
3. НЧ „Отец Паисий 1896” – гр. Созопол – състав за народни танци, школа по изобразително изкуство, група за модерен балет, вокална група, индивидуални изпълнители.
4. НЧ „Димо Николов 1908” – гр. Черноморец – ДФГ „Черноморче”.
5. НЧ „Ангел Величков 1902” – с. Росен – Детска група за автентичен фолклор, индивидуални изпълнители.

ОБЩИНА СРЕДЕЦ :

1. НЧ „Светлина 1924” – с. Дебелт – детска вокална група „Звънче”, школа по гъдулка, по народно пеене, по тъпан, детска група за автентичен фолклор, арт - работилничка „Сръчковци”.
2. НЧ „Искра 1906” – с. Орлинци – театрална група, група за ромски фолклор, битова група за автентичен фолклор – български.
3. НЧ „Пробуда 1897” – Средец – детско- юношески танцов ансамбъл „Искрици”, Еко клуб”Зелени хоризонти”, Клуб ”Приятелите на книгата”, Клуб ”Сръчко”, МБГ”Средец”, Танцов клуб ”Веселие”, Фолклорна група ”Странджанска огърлица”, Детска фолклорна група”Пъстроцветки”.
4. НЧ „Христо Ботев 1905” – с. Факия – детска група за изворен фолклор.

ОБЩИНА СУНГУРЛАРЕ:

1. НЧ „Просвета 1882” – гр. Сунгурларе – танцов състав – деца и юноши, школа по корабомоделизъм, по народни танци, кръжок „Художествено слово”.

2. НЧ „Светлина 1920” – с. Лозарево – клуб „Знам и мога”, детска група за изучаване на местния фолклор.
3. НЧ „Напредък 1908” –с. Славянци – кръжок „Сръчни ръце”.

ОБЩИНА ЦАРЕВО:

1. НЧ „Христо Ботев 1925” – гр. Ахтопол – детска певческа група, детска фолклорна група, детска формация спортни и модерни танци;
2. НЧ „Георги Кондолов 1914” – Царево – Детска фолклорна група, детска вокална група, клуб „Приятел на книгата“
3. НЧ „Васил Левски – 1925“ с. Кости - ДФФ „Нестинарче”
4. НЧ „Искра – 1952“ – детски танцов състав;

В Регистъра на **спортните клубове** към Министерство на младежта и спорта на територията на област Бургас са регистрирани 311 спортни клуба, в т.ч. 279 са в общественополезна дейност, 29 са в частна полза, а 3 са регистрирани по Търговския закон. Само една спортна федерация е със седалище в област Бургас, а именно – Българска Федерация по Ушу. В регистъра на спортно-педагогическите кадри са регистрирани 286 спортни специалисти за цялата област, а в регистъра на спортните обекти – 266 броя.

Основен констатиран проблем, свързан с децата и учениците, е масовата практика часовете по физическо възпитание в училищата от първи до четвърти клас да се водят от учители които нямат спортна педагогика, това води до обездвижване и затлъстяване на голяма част от учениците, не се изграждат двигателни навици и физическа култура, а така също се изпускат таланти деца, които биха могли да се развиват в различни спортове.

ИЗВОДИ:

- В област Бургас териториалното разпределение на мрежата от детски и учебни заведения е добро и е осигурен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование.
- Въведената задължителна предучилищна подготовка две години преди постъпване в I клас е една от предпоставките за усвояване на българския език.
- Създадена е добра материално-техническа база на училищата и детските градини в областта..
- ДГ и училищата са осигурени с педагогически кадри и други квалифицирани специалисти за работа и подкрепа за личностно развитие.

- Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности, както и квалифицирани специалисти за работа с тях.
- Създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностна подкрепа на децата и учениците в свободното им време.
- Реализирани програми за допълнителна работа с изоставащи и надарени ученици, включително и финансово стимулиране на деца с изяви дарби;
- Добра система за организация, съгласуваност, контрол и отчетност на учебно-възпитателния процес, на административната и стопанска дейност;
- Има малка, но устойчива тенденция за намаляване на ежегодния брой напускащи училище ученици. Институциите поотделно водят активна политика в рамките на своите правомощия за предотвратяване на напускането на училище и връщането в образователната система на напусналите ученици. Недостатъчна е все още координацията и обмена на данни между институциите за действителен комплексен подход към проблемите, водещи до отпадане от образователната система. Факторите, водещи до напускане на образователната система, са идентифицирани. Необходимо е да се работи по преодоляването на проявата им за всеки конкретен случай. Високо се оценява и значението на ранното детско развитие и качествено предучилищно образование като фактор за предотвратяване на отпадането от образователната система.
- Реинтегрирането в училище, без съпътстващи мерки за значителна и концентрирана обща подкрепа на ученика, ще водят до повторно и вече трайно отпадане.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА:

Ключовите предизвикателства в периода на първата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас са свързани с прехода към нова философия и организация на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик, изразени в новата нормативна уредба. Успешното прилагане на организацията и процедурите, изисквани от *Закона за предучилищното и училищно образование* и *Наредбата за приобщаващото образование*. Осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост.

- Реформата в предучилищното и училищно образование е свързана и с промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците;

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

- Учебно съдържание, несъответстващо на съвременните потребности на младите хора и слаба практическа насоченост на обучението;
- Ограничен достъп до услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците в малките населени места;
- Негативни демографски процеси и висок процент етническо население;
- Голям брой деца от малцинствени групи, които поради социално-икономически и етно-културни причини не посещават детска градина и изпитващи обучителни трудности поради недостатъчно владееене на български език;
- Недостатъчно обучени педагогически и други специалисти за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици;

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

В двегодишния период на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците да се осигурят ключовите фактори и ресурси за успешна работа за осигуряването в образователните институции на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие

1. ОСНОВНИ ЦЕЛИ:

- Пълноценна социализация на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изяви дарби и с хронични заболявания.
- Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от област Бургас.
- Утвърждаване на приобщаващото образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.
- Зачитане на индивидуалните потребности и развиване на уменията на всяко дете чрез прилагане на диференцирани подходи

2. ВИЗИЯ, ПРИОРИТЕТИ

Предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и се прилага в съответствие с индивидуалните им потребности.

Дейност	Срок за изпълнение	Отговорна институция	Финансиране	Индикатор за изпълнение
Приоритет 1. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на децата и учениците в съответствие с индивидуалните образователни потребности				
Мярка 1. Оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и определяне на необходимостта от обща или допълнителна подкрепа				
1.1. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в детската градина и училището чрез екипна работа на учителите и другите педагогически специалисти, включваща и	През учебната година	ДГ Училища	В рамките на бюджета	Брой екипи Брой срещи Брой обхванати деца

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

превенцията на обучителните затруднения.				
1.2. Ранно оценяване от педагогическите специалисти в детските градини на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца: ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език и идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.	При постъпване в ДГ	ДГ РЦППППО	В рамките на бюджета	Брой идентифицирани деца Брой обхванати деца
1.3. Определяне на нуждата от обща и допълнителна подкрепа, достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.	В началото на учебната година	ДГ, Училища РЦППППО	В рамките на бюджета	Брой идентифицирани деца
Мярка 2. Осигуряване на обща подкрепа на децата и учениците с обучителни трудности в образователните институции.				
2.1. Организиране на консултации и допълнително обучение на учениците по съответните учебни предмети, идентифицирани като затрудняващи ученика.	По време на учебната година	Училища	В рамките на бюджета	Брой консултации
2.2. Осигуряване на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин.	По време на учебната година	Училища	Рамките на бюджетите на образователните институции и МОН - НП	Брой допълнителни обучения
2.3. Оказване на логопедична, педагогическа и психологическа подкрепа за преодоляване на трудности в обучението.	По време на учебната година	ДГ Училища	В рамките на бюджета	Брой подкрепени деца
2.4. Организиране на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в центровете за подкрепа за личностно развитие: - осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка; - провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа; - организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.	Целогодишно	ЦПЛР	В рамките на бюджета	Брой реализирани дейности

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

2.5. Обновяване на библиотечния фонд, учебно-техническото оборудване, в.т.ч. и компютърните кабинети в училищата и детските градини.	Целогодишно	ДГ, Училища Община	В рамките на бюджетите на ДГ, Училища МОН, НП и проекти	Брой новопостъпили книги/новозакупено оборудване
2.6. Осигуряване на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот.	Целогодишно	ДГ Училища Община	В рамките на бюджета, НП и проекти	Брой здравни кабинети
2.7. Организиране занимания по интереси в детските градини, училищата и центрове за подкрепа за личностно развитие чрез различни организационни педагогически форми – клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор, хор, школа, извън дейностите, планирани в ПИГ в училищата.	Целогодишно	ДГ Училища ЦПЛР	В рамките на бюджета	Брой занимания по интереси Брой групи Брой включени деца и ученици
2.8. Включване на децата и учениците в организирани обучителни, творчески, възпитателни, културни, спортни и туристически дейности през ваканциите.	Ваканции	ДГ Училища ЦПЛР	В рамките на бюджета	Брой дейности Брой включени деца и ученици
Мярка 3. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците в образователните институции.				
3.1. Създаване на екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището за конкретно дете/ученик за допълнителната подкрепа, въз основа на извършената оценка на индивидуалните потребности.	При необходимост	ДГ Училища РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой екипи Брой оценки
3.2. Взаимодействие между екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО, във връзка с одобряването или не на оценките на ЕПЛР или извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи.	По време на учебната година	ДГ Училища РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой срещи
3.3. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за допълнителна подкрепа за осигуряване на условия за децата и учениците със СОП.	В началото на учебната година	ДГ Училища РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой инд. учебни планове и инд. програми за доп. подкрепа

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

3.4. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението на учениците със СОП след VII клас, в т. ч. и професионална подготовка.	м.май-юни	Община Училища РУО	В рамките на бюджета	Брой ученици
Мярка 4. Планиране и реализиране на дейности за превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация, реакция и преодоляване на проблемно поведение и нарушения на дисциплината от деца и ученици в образователните институции				
4.1. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове.	През учебната година	Училища ЦПЛР	В рамките на бюджета	Брой теми
4.3. Планиране и реализиране от образователните институции на ефективни дейности за партньорство с родителите	През учебната година	Образователни институции	В рамките на бюджета	Брой дейности
4.5. Планиране и реализиране от образователните институции на дейности по превенция и интервенция въз основа на Механизма за противодействие на тормоза и насилието в системата на предучилищното и училищното образование.	През учебната година	Училища МКБППМН РУО	В рамките на бюджета	Брой дейности
4.6. Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в образователните институции и по общини.	Целогодишно	Училища МКБППМН РУО	В рамките на бюджета	Брой кампании
4.7. Използване на общинските спортни бази за организиране на спортни дейности на ниво населено място и община, утвърждаване на принципите на честната игра и ненасилие.	Целогодишно	ДГ, Училища Община ЦПЛР Спортни клубове	В рамките на бюджета	Брой дейности
4.10. Подобряване на институционалния капацитет и междуинституционалното взаимодействие за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици	Целогодишно	Община МКБППМН МВР, ДПС, ОЗД, РУО,	В рамките на бюджета	Брой срещи
Мярка 5. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците с хронични заболявания в образователните институции				
5.1. Проучване и оценка на индивидуалните потребности и способности на децата и хронични заболявания учениците с	В началото на учебната година/При постъпване в ДГ/Училище	ДГ, Училища Община	В рамките на бюджета	Брой деца/ученици
5.2. Осигуряване при необходимост на съответните грижи за социализация и равен	При необходимост	ДГ, Училища Община,	В рамките на бюджета	Брой деца/ученици

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

достъп до качествено образование на децата и учениците с хронични заболявания		РУО		
5.4. Осигуряване при необходимост на обучение на персонала в образователните институции, в които се обучават и възпитават деца и ученици с хронични заболявания, нуждаещи се от допълнителна подкрепа.	При необходимост	ДГ, Община Училища	В рамките на бюджета	Брой обучения
Мярка 6. Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците в риск и от уязвими общности				
6.1. Гарантиране на равни шансове на всички деца от уязвими общности за ранно детско развитие	Целогодишно	ДГ, Община Училища	В рамките на бюджета	Брой деца и ученици
6.2. Осигуряване на подкрепа за ранното детско развитие в семейна и общностна среда.	Целогодишно	ДГ, Училища Община	В рамките на бюджета	Брой деца
6.3. Стимулиране посещаемостта в детски градини	Целогодишно	ДГ, Община	В рамките на бюджета	Брой деца
6.4. Работа на Екипите за охват по Механизма - Обхващане и превенция на отпадането от училище на деца и ученици от уязвими общности. Обучение на отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.	Целогодишно	Училища, Община, НПО ДГ, Училища	В рамките на бюджета	Брой деца и ученици
Мярка 7. Дейности на образователните институции и общините за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Прилагане на системи за награждаване и поощрения на училищно, общинско и областно ниво.				
7.1. Насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби и подкрепа на талантливите деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изяви дарби	Целогодишно	Училища Община	Бюджетите на Общините, МОН,	Брой ученици
7.2. Прилагане на система за поощрения и награди от образователните институции за изяви ученици на училищно, общински, областно и национално ниво.	Целогодишно	Училище Община, РУО	В рамките на бюджета	Брой ученици
7.3. Организиране на летни занимания по интереси за деца от 8 до 18 години - временно действащи групи през ваканциите в ЦПЛР.	През лятната ваканция	ЦПЛР	В рамките на бюджета	Брой занимания Брой включени деца и ученици

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

<p>7.4. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби. - Осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи. - Осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт. - Осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други. - Осигуряване на възможности за включване в програми и проекти - дейности по Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“, модул „Осигуряване на обучение на талантили ученици за участие в ученическите олимпиади“. - Разработване на инд. учебен план и инд. учебни програми за допълнителна подкрепа за осигуряване на условия за децата и учениците с изяви дарби. 	<p>Целогодишно</p> <p align="center">Съгласно условията на НП</p>	<p>Училище Община ЦПЛР</p>	<p>Бюджетите на Община Шумен, МОН, ММС, МК</p>	<p>Брой участвали ученици в национални и международни изяви</p> <p>Брой включени училища</p>
<p>Мярка 8. Намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система и реинтеграция</p>				
<p>8.1. Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се</p>	<p>Целогодишно</p>	<p>ДГ Училища Община</p>	<p>В рамките на бюджета</p>	<p>Регистър</p>

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа. Водене на Регистър на децата и учениците в риск.				
8.2. Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение.	Целогодишно	ДГ, Училища Община, РУО	В рамките на бюджета	Информации Анализ
8.3. Проучване на възможностите за разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден.	Целогодишно	Училища Община	В рамките на бюджета	
8.4. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени.	Целогодишно	Училища Община	В рамките на бюджета	Брой мерки
8.5. Използване на възможностите на медиатори за разяснителни кампании против ранните бракове в ромските общности.	Целогодишно	Община ОЗЦ	В рамките на бюджета Програми и проекти	Брой кампании
8.6. Реинтегриране на ученици в образователната система в други форми на обучение, съгласно ЗПУО.	Целогодишно	Училища Община	В рамките на бюджета	Брой реинтегрирани ученици
<u>Приоритет 2.</u> Повишаване капацитета на човешките ресурси за осигуряване потребностите на всички деца и ученици				
<u>Мярка 1.</u> Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и общинските институции за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците				
1.1. Обезпеченост с правоспособни, мотивирани и квалифицирани учители и специалисти-педагогически съветници, логопеди, психолози и ресурсни учители в детските градини и училищата.	Целогодишно	ДГ, Училища Община, РУО	В рамките на бюджета	Брой учители и специалисти
1.2. Предоставяне на	По време на	ДГ,	В рамките на	Брой учители

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

методическа подкрепа на учителите - членове на екипите за подкрепа на личностно развитие в детските градини и училищата от специалистите от РЦПППО.	учебната година	Училища РЦПППО РУО	бюджета	
1.3. Взаимодействие между образователните институции и общината за съвместно ангажиране на специалисти от общинските социални заведения.	По време на учебната година	ДГ, Училища РЦПППО РУО	В рамките на бюджета	Брой учители
1.4. Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП по начините, определени от нормативната уредба - назначени в училището и в детската градина, от ЦПЛР на общината или от РЦПППО.	По време на учебната година	ДГ, Училища РЦПППО РУО	В рамките на бюджета	Брой учители
1.5. Проучване на възможностите за въвеждане в практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от 3 деца или ученици със СОП в групата/паралелката.	По време на учебната година	ДГ, Училища РЦПППО РУО	В рамките на бюджета	Брой учители
1.6. Използване при необходимост на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги делегирани от държавата дейности в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.	По време на учебната година	ДГ, Училища РЦПППО РУО	В рамките на бюджета	Брой специалисти
<u>Мярка 2.</u> Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите от обща и допълнителна подкрепа				
2.1. Предоставяне на информация за възможности за квалификация на педагогическите специалисти, свързани с приобщаващото образование. 2.2. Провеждане на обучения на училищно, общинско и на	По време на учебната година	ДГ, Училище, РУО, РЦПППО	В рамките на бюджета	Информация

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

областно ниво за учители, педагогически съветници и други ДГ, Училище, РУО, РЦПППО специалисти, които работят с деца и ученици със СОП.				
2.3. Осигуряване на методическа подкрепа и обучение на педагогическите специалисти от детските градини за ранно разпознаване на риска от обучителни затруднения.	По време на учебната година	ДГ, Училище, РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой обучени специалисти
2.4. Обмен на добри практики и споделяне на опит на ниво училище, община, област.	По време на учебната година	ДГ, Училище, РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой практики
2.5. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности.	По време на учебната година	ДГ, Училища, РУО, Община	В рамките на бюджета	Информация
Мярка 3. Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики.				
3.1. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти - на училищно и общинско ниво.	По време на учебната година	ДГ, Училища, РЦПППО, Община, РУО	В рамките на бюджета	Брой форуми
3.2. Кръгла маса „Добри практики за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на община Бургас“	м.април	ДГ, Училища, РЦПППО, Община, РУО	В рамките на бюджета	Брой срещи
Приоритет 3. Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.				
Мярка 1. Взаимодействие с родителите				
1.1. Осигуряване на информираност на родителската общност за функциите на психолога, логопеда, рехабилитатора на слуха и говора при	По време на учебната година	ДГ, Училище	В рамките на бюджета	Брой срещи

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

осъществяване на психо-социалната рехабилитация и рехабилитацията на комуникативните нарушения.				
1.2.Своевременно информиране на родителите на деца в риск от отпадане от образователната система и предприемане на мерки, консултиране със специалист и др.	По време на учебната година	ДГ Училище	В рамките на бюджета	Брой срещи
1.3. Създаване на „Училище за родители“ в образователните институции, обучаващи деца и ученици със СОП, с цел консултиране, разяснителни кампании и обмяна на опит.	По време на учебната година	ДГ Училище	В рамките на бюджета	Брой срещи
Мярка 2. Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със специални образователни потребности.				
2.1. Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП - консултиране с психолози, логопеди, социални работници, тренинги и др.	По време на учебната година	ДГ Училище РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой срещи
2.2. Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса.	По време на учебната година	ДГ Училище РЦПППО	В рамките на бюджета	Брой срещи
2.3. Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати в ДГ/училище“ за посещение на родители.	По време на учебната година	ДГ Училище	В рамките на бюджета	Брой срещи
Мярка 3. Работа с родителите на деца и ученици с изяви дарби.				
3.1. Консултиране на родителите на деца с изяви дарби и насочване към специалисти за развитие на детето.	Целогодишно	Училища	В рамките на бюджета	Брой консултации

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

<u>Мярка 4.</u> Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.				
4.1. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.	По време на учебната година	Училища МКБППМН МВР ОДЗ	В рамките на бюджета	
4.2. Прилагане на Механизма за противодействие на тормоза и насилието в системата на предучилищното и училищното образование	По време на учебната година	Училища МКБППМН ОЗД	В рамките на бюджета	
4.3. Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с ОЗД и МКБППМН в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие (периодични срещи, планове за действие, годишни анализи.	По време на учебната година	МКБППМН МВР ОЗД	В рамките на бюджетите на институциите	Брой програми и кампании
4.4. Провеждане на съвместни кампании с РЗИ срещу зависимостите по повод: 31 май - Световен ден без тютюнев дим; 26 юни - Международен ден за борба със злоупотребата и нелегалния трафик на наркотици; 18 октомври - Европейският ден за борба с трафика на хора; 1 декември - Световен ден за борба със СПИН и др., разработка и разпространение на информационни материали.	По план	РЗИ ОЗЦ Община	В рамките на бюджетите на институциите	Брой програми и кампании
<u>Мярка 6.</u> Междуинституционално сътрудничество и координация.				
6.1. Повишаване ефективността на комуникацията между детски градини, училища, РЦПППО, РУО, община и всички останали участници в процеса на образование.	По време на учебната година	Община, РУО, училища, ДГ, РЦПППО, ЦПЛР	В рамките на бюджетите на институциите	Брой срещи

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

6.2. Сътрудничество и взаимодействие с РЦППО с цел обезпечаване на специалисти за оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности.	По време на учебната година	Училища, ДГ, РЦПППО, ЦПЛР	В рамките на бюджетите на институциите	Брой срещи
---	-----------------------------	---------------------------	--	------------

Приоритет 4. Взаимодействие и сътрудничеството с НПО и организации в областта на науката, спорта, изкуствата, екологията и патриотичното възпитание, висши учебни заведения, образователни институции и спортни организации при реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

Мярка 1. Дейности за осъществяване на взаимодействието и сътрудничеството с неформални сдружения и организации в областта на науката, спорта, изкуствата, екологията и патриотичното възпитание, висши учебни заведения, образователни институции и спортни организации при реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата и учениците

1.1. Осъществяване на съвместни инициативи, прояви, кампании, дискусии между представители на неформални сдружения и организации в областта на науката, спорта, изкуствата, екологията и образователните структури на територията на област Бургас.	По време на учебната година	Училища, ДГ, РЦПППО, ЦПЛР, НПО	В рамките на бюджетите на институциите	Брой инициативи, прояви, кампании, дискусии
1.2. Използване ресурсите на спортните организации за разнообразяване и повишаване спортно-техническите умения и физическата активност на децата и учениците.	Целогодишно	Училища, ДГ, РЦПППО, ЦПЛР, НПО	В рамките на бюджетите на институциите	Брой дейности
1.3. Участие на деца и ученици от образователните институции в съвместни кампании в сферата на здравното образование и здравословния начин на живот, организирани от РЗИ.	Целогодишно	Училища, ДГ, РЦПППО, ЦПЛР, НПО, РЗИ	В рамките на бюджетите на институциите	Брой дейности

IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА. ЗВЕНО ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

За проследяване напредъка в изпълнението на областната и общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със заповед на областния управител се създава Звено за мониторинг и оценка /ЗМО/. В неговия състав се включват представители на организациите и институциите - основни участници в разработването на областната стратегия.

1. Звеното за мониторинг и оценка:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка на областната и общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Планира и осъществява дейностите за мониторинг;
- Информира заинтересованите страни и обществеността за резултатите и препоръките от мониторинга.

2. Дейностите по мониторинг включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, свързани с личностно развитие на децата и учениците;
- Събиране на информация за прогреса в изпълнението на стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на стратегията.

За осъществяване на своята дейност членовете на ЗМО провеждат регулярни работни срещи за обсъждане на дейностите, свързани с наблюдение изпълнението на областната и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Те могат да бъдат канени за участие в провежданите заседания на Областния съвет за координиране изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, в рамките на които да представят информация за осъществяваните наблюдения по отношение подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

Ежегодно представителите на общините - членове на ЗМО, изготвят отчет за изпълнението на годишните планове за подкрепа за личностно развитие за предходната година. Отчетът се базира на осъществяваните от тях наблюдения и посещения на място, събиране на информация и анализ на данни. Въз основа отчетите на общините и осъществяваните от ЗМО наблюдения се изготвя мониторингов доклад за изпълнението на

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие в края на периода на действие на стратегията.

Мониторинговият доклад се предоставя на началника на Регионалното управление на образованието - Сливен.

V. КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

Важно условие за ефективното реализиране на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас /2018-2019/ е политиката за предоставянето на информация на обществеността и заинтересованите страни. Общественоста следва да получава пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията.

1. Принципите, върху които ще се основава комуникацията, са:

- **Равнопоставеност** – равен достъп до информация на всички заинтересовани страни и на широката общественост;
- **Целенасоченост** – ясно дефинирани цел и аудитория на комуникационното послание;
- **Навременност** – своевременно задоволяване на потребностите от информация на заинтересованите групи и широката общественост;
- **Качество и достъпност** на информацията – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания, достигащи до най-голям брой заинтересовани страни;
- **Многообразие и адаптивност** – многообразни комуникационни канали и комуникационни средства и съобразяване със специфичните особености на потребителите на информация, както и с конкретната ситуация;
- **Партньорство** – открит диалог и сътрудничество в комуникационния обмен с всички заинтересовани страни, с неправителствените организации и сдружения и медии.

2. Мерките за осъществяване на комуникацията са:

- **Информиране** на обществеността и всички заинтересовани страни за разработването, приемането и изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/ чрез публикации в медиите за запознаване с визията, ценностите, приоритетите, планираните дейности и мерки в стратегията;
- **Организиране** на работни срещи с участието на заинтересованите страни, НПО и медии;

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/*

- Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение чрез включването им в дискусии и форуми и разпространение на комуникационни материали, както и актуализация на уеб сайтовете на техните организации;
- Популяризиране на резултатите от изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Бургас /2018-2020/ чрез запознаването на широката общественост с доклада за изпълнението на стратегията.